

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ İLE LİDERLİK
GELİŞİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Hasibe Nur ALİM
ORCID: 0000-0001-6630-4910

Danışman
Prof. Dr. Abdülkadir KABADAYI
ORCID: 0000-0003-4114-5890

Konya – 2024

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, değerli bilgilerini benimle paylaşan, kendisine ne zaman danışsam bana kıymetli zamanını ayırıp sabırla ve büyük bir ilgiyle bana faydalı olabilmek için elinden gelenden fazlasını sunan her sorun yaşadığımda çekinmeden arayabildiğim, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen ve mesleki hayatımda da bana verdiği değerli bilgilerden faydalanacağımı düşündüğüm kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Abdülkadir KABADAYI hocama teşekkürü bir borç bilir ve şükranlarımı sunarım.

Ayrıca bu çalışmamda desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen görev yapmakta olduğum Umut Anaokulu ailesine de teşekkür etmek isterim. Kıymetli arkadaşlarım Rabia SEYYİTOĞLU'na ve Gülşah ÇİTIRKI'ya bu süreçte bana olan destekleri için teşekkür ederim.

Aileme ise özel bir teşekkür borçluyum. Onların sonsuz sabır, sevgi ve destekleri olmadan, bu zorlu süreçte başarılı olmam mümkün olmazdı. Her zaman benim yanımda oldular, zor zamanlarda güç verdiler ve başarıma inandılar. Onların varlığı, benim için en büyük motivasyon kaynağı oldu. Ayrıca çalışmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen, tüm zorlukları benimle birlikte göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana destek olan kıymetli abim Muzaffer ALIM'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hasibe Nur ALIM

Haziran 2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Liderlik	7
2.1.1 Liderlik Kuramları ve tarihsel gelişimi	8
2.2. Erken çocukluk dönemi ve liderlik	10
2.3. Öz Düzenleme Becerileri	14
2.3.1. Öz Düzenleme Modelleri	15
2.4. Erken Çocukluk Dönemi ve Öz Düzenleme	21
2.5. Öz Düzenleme Becerileri ve Liderlik Gelişimleri Arasındaki İlişki.....	23
2.6 Liderlik Gelişimi ile İlgili Yapılan Araştırmalar.....	26
2.6.1 Türkiye’de yapılan araştırmalar	26
2.6.2 Yurtdışında yapılan araştırmalar	28
2.7 Öz Düzenleme Becerileri ile İlgili Yapılan Araştırmalar.....	29
2.7.1 Türkiye’de yapılan araştırmalar	29
2.7.2 Yurtdışında yapılan araştırmalar	32
3. YÖNTEM	34
3.1. Araştırmanın Modeli	34
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	34
3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	35
3.3.1 Erken Çocukluk Dönemi Öz düzenleme Becerileri Ölçeği.....	35
3.3.2 Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği	35
3.4. Verilerin Toplanması.....	36
3.5. Verilerin Analizi.....	36
4. BULGULAR	38
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	43
5.1. Tartışma.....	43
5.2. Sonuç	43
5.3. Öneriler.....	46

KAYNAKLAR.....	47
EKLER.....	54

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Okul Öncesi Çocuklarda Öz Düzenleme Becerileri İle Liderlik Gelişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi başlıklı tez çalışmamın toplam **48** sayfalık kısmına ilişkin, 10/06/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%18** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

10/06/2024

Hasibe Nur ALIM

Prof. Dr. Abdülkadir KABADAYI

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

10/06/2024

Hasibe Nur ALIM

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

Simgeleri, tez hazırlama kılavuzunda verilen açıklamaları dikkate alarak yazınız.

Kısaltmalar

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

Vd.: Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ İLE LİDERLİK GELİŞİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Hasibe Nur ALIM

Okul öncesi dönemde elde edilen beceriler, çocukların gelecek dönemdeki sosyal ve akademik hayatlarına doğrudan etki etmektedir. Öz düzenleme ve liderlik becerileri, çocukların sosyal ve akademik gelişimi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, bu becerilerin okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri ve kendi aralarındaki ilişkisi hakkında sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışma, okul öncesi dönemde öz düzenleme ve liderlik becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Batman ilinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir anaokulunda öğrenim görmekte olan 101 çocuk ve onların öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmada okul öncesi çocukların öz düzenleme becerilerini belirlemek amacıyla Erol ve İvrendi (2019) tarafından geliştirilen "Erken Çocukluk Dönemi Öz düzenleme Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Ayrıca okul öncesi çocukların liderlik gelişimlerini belirlemek amacıyla da Duran ve Zembat (2019) tarafından geliştirilen "Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği" kullanılmıştır. İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler çalışma verilerinin toplanmasından önce alınmıştır. Verilerin analizi için tanımlayıcı istatistikler, korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Verilerin alt başlıklara ayrılmasında Cronbach alfa katsayısı kullanılmış ve öz düzenleme becerileri üç alt başlığa ayrılırken liderlik tek olarak ele alınmıştır. Pearson korelasyon analizi ile bu bağlamların birbirleriyle olan ilişkisi incelenmiştir. Ayrıca cinsiyetin bu beceriler üzerinde etkisini incelemek için t-testi uygulanarak cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olup olmadığı incelenmiştir. Yüksek korelasyon değerlerine dayanarak yapılan çoklu doğrusal regresyon ile öz düzenleme bağlamlarının liderlik için yordayıcı olarak değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmanın bulguları, öz düzenleme ve liderlik becerileri arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Özellikle, öz düzenleme becerileri ve engelleyici kontrol boyutu ile liderlik arasında daha yüksek bir korelasyon tespit edilmiştir. Ancak, dikkat ve çalışma belleği boyutlarının liderlik üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı ortaya konulmuştur. Cinsiyete göre farklılaşma incelendiğinde ise öz düzenleme becerilerinde cinsiyete göre anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerinin erkek öğrencilere göre öz düzenleme becerileri daha yüksek çıkmaktadır. Liderlik bakımında ise cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir. Çalışmanın sonuçları, okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme ve liderlik becerilerinin önemini vurgulamaktadır. Özellikle, engelleyici kontrolün liderlik becerileri için önemli bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, okul öncesi eğitim programlarının ve sınıf ortamlarının çocukların öz düzenleme ve liderlik becerilerini desteklemeye yönelik stratejilere odaklanması önerilmektedir. Ayrıca cinsiyete dayalı değişken eğitim programları ile öğrencilerin ihtiyaçlarına daha çok hitap eden faaliyetler yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: öz düzenleme, liderlik, okul öncesi

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Basic Education
Preschool Education Program
Master Thesis

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-REGULATION SKILLS AND LEADERSHIP DEVELOPMENT IN PRESCHOOL CHILDREN

Hasibe Nur ALIM

The skills acquired during the preschool period directly affect children's social and academic lives in the future. Self-regulation and leadership skills play an important role in children's social and academic development. However, there are limited studies on the effects of these skills on preschool children and the relationship between them. This study aims to examine the relationship between self-regulation and leadership skills in the preschool period. The study group of the research consists of 101 children and their teachers studying in a kindergarten affiliated with the Ministry of National Education in Batman province in the 2023-2024 academic year. In the study, the "Early Childhood Self-Regulation Skills Scale" developed by Erol and İvrendi (2019) was used to determine the self-regulation skills of preschool children. In addition, the "Early Childhood Leadership Scale" developed by Duran and Zembat (2019) was used to determine the leadership development of preschool children. Necessary permissions were obtained from the Provincial Directorate of National Education before collecting the study data. Descriptive statistics, correlation analysis and multiple linear regression analysis were performed to analyze the data. Cronbach's alpha coefficient was used to divide the data into sub-contexts, and while self-regulation skills were divided into three sub-headings, leadership was considered as a single one. The relationship between these contexts was examined with Pearson correlation analysis. Additionally, to examine the effect of gender on these skills, t-test was applied to examine whether there were statistically significant differences according to gender. Self-regulation contexts were evaluated as predictors for leadership by multiple linear regression based on high correlation values. The findings of the study show a positive relationship between self-regulation and leadership skills. In particular, a higher correlation was found between self-regulation skills and inhibitory control dimension and leadership. However, it has been revealed that attention and working memory dimensions do not have a statistically significant effect on leadership. When the differences by gender were examined, it was seen that there were significant differences in self-regulation skills according to gender. Female students' self-regulation skills are higher than male students. It was observed that there was no statistically significant difference in terms of leadership according to gender. The results of the study emphasize the importance of preschool children's self-regulation and leadership skills. In particular, inhibitory control has been determined to be an important predictor of leadership skills. Therefore, it is recommended that preschool education programs and classroom environments focus on strategies to support children's self-regulation and leadership skills. In addition, activities that better address the needs of students can be carried out with variable education programs based on gender.

Keywords: self-regulation, leadership, preschool,

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Okul öncesi eğitim, çocukların doğumdan okula başlama yaşına kadar olan dönemde aldıkları eğitimidir (Gül, 2008). Okul öncesi eğitim, çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimlerini desteklemek amacıyla özel olarak tasarlanmış programlar ve aktivitelerden oluşur. Okul öncesi eğitim, bir çocuğun hayatındaki en kritik dönemlerden biridir ve uzun vadeli başarısı için bir temel oluşturur. Bu dönemde çocuklar, sosyal, duygusal, bilişsel ve dil becerileri gibi bir dizi önemli yetenekleri geliştirirler (Eroğlu ve Şimşek, 2021). Bu dönemde, çocuklar temel becerileri kazanırken sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri de büyük ölçüde şekillenir. Okul öncesi eğitim kurumları, tüm okul hayatının ilk basamağı olarak kabul edilir ve çocuklara oyun, yoluyla öğrenme fırsatları sunar. Aynı zamanda onların merakını, keşfetme arzusunu ve yaratıcılığını destekler. Ayrıca, bu kurumlar çocuklara sosyal becerileri, iş birliği yapma, empati kurma ve iletişim becerileri gibi önemli yetkinlikleri öğretir (Gezen, 2022).

Okul öncesi eğitim ayrıca, okula geçiş sürecinde çocukların uyum sağlama ve akademik başarılarını artırma konusunda da önemli bir rol oynar (Ulus ve Çetin, 2021). Aynı zamanda okul öncesi eğitim kurumları çocukların ebeveynlerinden ilk olarak ayrı kaldığı mekanlardır (Akyol, Doğan ve Durmuşoğlu, 2021). Bu nedenle, okul öncesi eğitim kurumları, çocukların sağlıklı bir şekilde gelişmesini ve potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirmesini sağlamak için vazgeçilmez bir bileşendir. Çocuğa yaşamının ilk 6 yılında sunulan bu eğitim ömür boyu sürecek yaşamının temelini oluşturduğu dönemdir (Yürek, 2021).

Bloom (1964) 'e göre çocukların, anne karnından 17 yaşına ulaşana kadar geçen sürede zihinsel gelişimlerinin; %50'sinin 4 yaşına ulaşana kadar geçen sürede, %30'unun 4 yaşından 8 yaşına ulaşana kadar geçen sürede ve %20'sinin ise 8 yaşından 17 yaşına kadar geçen sürede gelişim gösterdiğini ifade etmiştir. Bu çalışma da okul öncesinin ne kadar önemli ve kritik olduğunu göstermektedir.

Okul öncesi eğitim, çocuklar için sonraki zamanlarda birçok açıdan belirgin şekilde etki etmektedir. 21. Yüzyıl becerilerinden olan akıl yürütme, yaratıcı düşünme, verileri analiz etme gibi becerilerinin temelini okul öncesi dönemde atıldığı kabul edilmektedir (Çetin ve Çetin, 2021). Okul öncesi eğitim, çocuklara temel becerileri kazandırırken, ileri ki okul hayatında da akademik başarılarını olumlu yönde etkiler. Okul öncesi dönemde sağlanan

eğitim, çocuklara okula geçiş sürecinde avantaj sağlar ve onları okulun gerektirdiği becerilere hazırlar.

Atmaca, Akduman ve Sarıbaş (2020) okul öncesi eğitimin etki ettiği bir diğer alanı da çocukların sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olması olarak ifade etmiştir. Bu dönemde çocuklar, paylaşma, iş birliği yapma, iletişim kurma ve çatışmaları çözme gibi önemli sosyal becerileri öğrenirler. Bu beceriler, çocukların ileriki yaşamlarında arkadaşlık ilişkileri, iş ortamında iş birliği ve liderlik gibi alanlarda başarılı olmalarına yardımcı olur.

Güngör (2023), çocukların dil gelişiminde 2-6 yaş arasını ‘altın ağı’ olarak ifade etmektedir. Bu yaş aralığına bakıldığında okul öncesi eğitim dönemine tekabül etmektedir. Okul öncesi eğitim çocukların dil gelişimini destekler. Bu dönemde çocuklar, kelime dağarcıklarını genişletir, dil becerilerini geliştirir ve iletişim becerilerini güçlendirir. İyi bir dil gelişimi, çocukların okulda başarılı olmalarını ve akademik açıdan ilerlemelerini destekler.

Okul öncesi eğitim, çocukların özgüvenlerini artırır ve özyeterlik duygularını geliştirir. Bu dönemde çocuklar, yeni becerileri öğrenme, başarılar elde etme ve kendilerini ifade etme fırsatı bulurlar. Bu da çocukların kendine olan güvenlerini artırır ve başarıya olan inançlarını pekiştirir. Okul öncesi eğitim, çocuklara öz düzenleme becerileri ve öğrenme stratejileri kazandırmada önemli bir rol oynar. Öz düzenleme becerileri yüksek olan çocuklar, zaman yönetimi, görev tamamlama, sorumluluk alma gibi becerileri öğrenerek öğrenmeye olan ilgilerini ve motivasyonlarını artırır. Bu beceriler, ileriki yaşamlarında çalışma alışkanlıkları ve öğrenme yetenekleri üzerinde olumlu bir etki yaratır (Ural, Akduman ve Sarıbaş, 2020).

Okul öncesi eğitimin tüm bu faydalarının yanında çocuklardaki farklı gelişimlerin nasıl ilerlediği ve birbirlerini nasıl etkiledikleri de büyük önem arz etmektedir. Özellikle son yıllarda, okul öncesi dönemde çocukların öz düzenleme becerileri ve liderlik gelişimleri üzerine odaklanan araştırmalar artmıştır. Öz düzenleme becerileri, bireyin kendi davranışlarını kontrol etme, hedeflere ulaşma ve çevresel faktörleri etkin bir şekilde yönetme yeteneği olarak tanımlanırken, liderlik becerileri, grup etkileşimlerinde etkin bir şekilde yönlendirme ve rehberlik yapma yeteneğini ifade etmektedir. Bu iki beceri, çocukların bireysel gelişimini desteklemenin yanı sıra sosyal ilişkilerini ve etkileşimlerini de etkileyebilmektedir. Ayrıca bu iki becerinin gelişiminin birbirlerini nasıl etkilediğini de önemlidir. Bu alışma, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri ile liderlik

gelişimleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Bu inceleme, çocukların gelişimindeki önemli faktörlerin anlaşılmasına katkı sağlayacak ve eğitimciler, aileler ve araştırmacılar için yol gösterici olabilecek bulgulara ışık tutmayı hedeflemektedir.

Öz düzenleme becerileri ile liderlik becerileri arasındaki ilişkinin araştırılması, okul öncesi dönemde çocukların sosyal ve bilişsel gelişimlerine yönelik stratejilerin geliştirilmesi açısından önemli bir adımdır. Eğer bu iki beceri arasında pozitif bir ilişki varsa, okul öncesi eğitim programlarının liderlik becerilerini destekleyici yöntemlerin öz düzenleme becerileri üzerine odaklanması gerekebilir. Ayrıca, bu çalışma, liderlik becerilerinin erken dönemde geliştirilmesinin çocukların sosyal ilişkilerini ve gelecekteki başarılarını nasıl etkileyebileceğine dair yeni bir bakış açısı sunabilir. Özetle bu çalışma, okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olan öz düzenleme becerileri ve liderlik gelişimleri arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır. Ayrıca gelecekteki araştırmalara ve okul öncesi eğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacak ve çocukların potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirmeleri için uygun ortamların oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

İlgili alan çalışmaları incelendiğinde okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile liderlik gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma ile karşılaşılmamış olması sebebiyle bu çalışmanın yapılması tasarlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Bu çerçevede bu araştırmanın problem cümlesi “okul öncesi çocuklarda öz düzenleme becerileri ile liderlik gelişimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi” olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı okul öncesi çocuklarda öz düzenleme becerileri ile liderlik gelişimleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? sorusuna cevap aramaktır.

Araştırmanın genel amacına bağlı olarak aşağıdaki alt amaçlara cevap aramaktadır.

1. Okul öncesi çocuklarda öz düzenleme becerileri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2. Okul öncesi çocuklarda liderlik gelişimleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Okul öncesi çocuklarda öz düzenleme becerileri ile liderlik gelişimleri arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönem, çocukların ileri yıllardaki hayatının büyük ölçüde şekillendiği kritik bir dönemdir. Bu nedenle bu dönemde elde edilen beceriler çocukların sonraki hayatlarındaki başarı durumlarına doğrudan etki etmektedir (Uyar ve Karanfil, 2024). Bu da verilen eğitimin çocukların karakter ve becerilerini geliştirmeye yönelik müfredata ve uygulamalara sahip olmasını zorunlu kılmaktadır. Uygulamaların ve müfredatın çocuklarda hangi becerileri geliştireceği ve bu becerilerin birbirleri ile ilişkisinin de araştırılması müfredatın güncel olması için oldukça önemlidir. Bu çalışmada, okul öncesi dönemdeki çocuklarda öz düzenleme becerileri ile liderlik gelişimleri arasındaki ilişkinin nasıl değiştiği ve bu becerilerin öğrencilerin demografik özelliklerine göre(cinsiyet) istatistiksel olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmektedir.

İnsanlık tarihinden bu yana toplumun ilerleyebilmesi için gerekli olan kavramlardan biri de liderliktir. Sosyal etkileşimin temel bileşenini liderlik olarak kabul etmektedir. Liderlik kavramının doğuştan mı yoksa yaşantı yoluyla mı insana yüklendiği kesin bir yargıya ulaşamamış olsa da temellerinin okul öncesi dönemde atıldığı varsayılmaktadır (Solmaz, 2017). Okul öncesi dönem, çocukların ileri yıllardaki hayatının büyük ölçüde şekillendiği kritik bir dönemdir. Toplumsal hayatta her alanda karşımıza çıkan bu liderlik kavramı ilk olarak çocukların oynadığı oyunlarda görülmektedir. 5-6 yaş okul öncesi dönemden itibaren çocuklara liderlik gelişimlerini çeşitli uygulamalarla, oyunlarla kazandırmaya çalışmak gelişmiş ülkelerin yaptığı işlerin başında gelmektedir.

Öz düzenleme becerileri, çocukların günlük yaşam aktivitelerini bağımsız bir şekilde gerçekleştirebilme yetenekleri olarak tanımlanır. Bu beceriler, giyinme, yemek yeme, tuvalet ihtiyaçlarını karşılama, temizlik gibi aktiviteleri içerir. Bu becerilere genellikle günlük yaşam aktiviteleri denir ve tipik olarak küçük çocuklarda yetişkinler tarafından desteklenir. Ancak çocukların olgunlaştıkça bu alanlarda bağımsızlık geliştirmeleri de beklenir. Öz düzenleme becerileri çocuklar için oldukça önemlidir. Çünkü çocukların görev performansını planlama ve sıralama, gerekli malzemeleri organize etme ve günlük görevleri yerine getirmek için

gereken rafine fiziksel kontrolü geliştirme becerilerini geliştirmelerinin ilk yollarından biridir. Araştırmalar, bu becerilere sahip çocukların sınıf da dahil olmak üzere çeşitli ortamlarda bağımsız, özgüvenli ve başarılı olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Fiese ve diğerleri, 2002; Aunola ve Nurmi, 2005).

Öz düzenleme becerileri ile liderlik becerileri arasındaki ilişkinin araştırılması, okul öncesi dönemde çocukların sosyal ve bilişsel gelişimlerine yönelik stratejilerin geliştirilmesi açısından önemli bir adımdır. Eğer bu iki beceri arasında pozitif bir ilişki varsa, okul öncesi eğitim programlarının liderlik gelişimlerini destekleyici yöntemlerin öz düzenleme becerileri üzerine odaklanması gerekebilir. Ayrıca bu çalışma, liderlik becerilerinin erken dönemde geliştirilmesinin çocukların sosyal ilişkilerini ve gelecekteki başarılarını nasıl etkileyebileceğine dair yeni bir bakış açısı sunabilir. Yapılan bu çalışmada bahsi geçen iki konu birleştirilip alan yazına katkı sağlanması istenmektedir.

1.4. Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının okul öncesi çocuklarının öz düzenleme becerileri ile liderlik gelişim düzeylerini ölçtüğü varsayılmaktadır.
2. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okul öncesi çocuklarının öğretmenlerinin veri toplama araçlarına içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu çalışma Batman il merkezinde yer alan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Umut Anaokulu'nda eğitim görmekte olan 5-6 yaş okul öncesi çocuklarının öğretmenlerinden toplanan veriler ile sınırlandırılmıştır.
2. Çalışma "Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği" ve "4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği" elde edilecek puanlar ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Öz düzenleme: Öz düzenleme becerileri, çocukların günlük yaşam aktivitelerini bağımsız bir şekilde gerçekleştirebilme yetenekleri olarak tanımlanır.

Liderlik: Liderlik becerileri, bireylerin grup etkileşimlerinde etkin bir şekilde yönlendirme ve rehberlik yapma yeteneklerini ifade eder.

Demografik özellik: Çocuğun cinsiyeti, ailesinin gelir durumu, annesinin yaşı, annesinin eğitim durumu, annesinin çalışıp çalışmadığı gibi değişkenlerdir.

Okul Öncesi Eğitimi: 36-72 ay grubundaki çocuklara zengin uyaran ortam sağlayarak çocukların bedensel, duygusal, zihinsel ve sosyal gelişim alanları açısından ilköğretime hazırlayan eğitim sürecidir.

BÖLÜM 2

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu çalışmada ele alınan konular okul öncesi çocuklardaki öz düzenleme becerileri ve liderlik özellikleri kapsamındadır. Bu bölümde, konu ile alakalı geçmiş bilimsel çalışmalar ve yöntemler incelenerek tartışılmaktadır. Öz düzenleme becerileri ve liderlik arasındaki ilişkinin anlaşılabilmesi için her iki konu ayrı ayrı derlenerek sunulmaktadır. Sonrasında ise bu iki özellik arasındaki ilişkinin literatürde nasıl ele alındığı incelenmektedir.

2.1. Liderlik

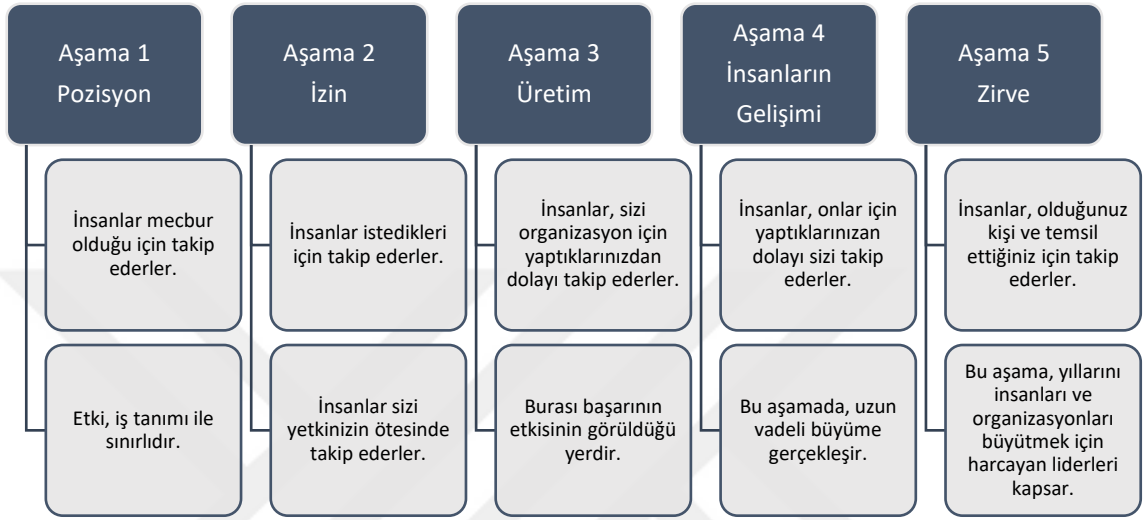
Neredeyse insanlığın varoluşuyla birlikte ortaya çıkan bir kavram olan liderlik, oldukça karmaşık ve çok boyutlu bir kavramdır. Tüm bu karmaşıklığı nedeniyle liderlik, sosyal bilimlerde en çok ele alınan konu olmasına rağmen en az anlaşılan konu olarak belirtilmektedir (Benmira ve Agboola, 2021).

Yıllar içerisinde araştırmacılar hem ele alma biçimi hem de zamana göre liderliğin birçok farklı tanım ve teorilerini ortaya koymuşlardır. Kelime anlamı olarak güncel TDK Türkçe sözlüğüne göre liderlik ve lider sözcükleri “önderlik” ve “önder” olarak yer almaktadır (<https://www.sozluk.gov.tr/>). Stogdill (1950)’ye göre liderlik, hedeflere ulaşmak için etkileme gücü olarak ifade edilerek bir grup insanı belirlenen hedefleri gerçekleştirmeye yönelik etkileme süreci olarak tanımlanmıştır. Fakat, burada odak noktası grup üyelerinden daha çok belirlenen faaliyet üzerindeki etkileme gücü olarak dikkate alınmıştır. Maxwell (1993)’e göre kısaca etkilemek olarak özetlenen liderlik, takipçi edinme yeteneğidir. Etkileme üzerine daha çok tanımı yapılan liderlik genel olarak ise diğer insanların eylem ya da düşüncelerini etkileyebilme gücü olarak da ifade edilmektedir (Aslan,2013, s.24).

Herhangi bir organizasyonun başarılı olabilmesinin temelinde etkili bir liderlik yatmaktadır. Kouzes ve Posner (2013) etkili bir liderliğin temelinde yatan beş faaliyeti şu şekilde sıralamaktadır;

- Yol gösterici olmak,
- Ortak bir vizyona ilham olmak,
- Süreçlere meydan okumak,
- Diğerlerini hareket geçirmek,
- Cesaret vermek.

Liderlerin sahip olması gereken beceriler ise sorumluluk, tutarlılık, hakimiyet dürtüsü, fiziksel enerji, başarı odaklı, ifade ve ikna etme, planlama, kararlılık ve cesaret, özgüven, empati, duygusal denge ve kontrol olarak sıralanabilir (Landau ve Weissler, 1991). Etkili bir liderlik, insanların takip etme nedenleri ve takip etmek isteklerine göre Şekil 1’de verilen beş aşamadan oluşmaktadır (Maxwell, 1993, s.13).

Şekil 2.1 Liderliğin aşamaları

2.1.1 Liderlik Kuramları ve tarihsel gelişimi

Liderlik kavramını anlamak ve bunu açıklamak için araştırmacılar tarafından çeşitli teori ve yaklaşımlar geliştirilmiştir. Liderlik kuramları olarak adlandırılan bu yaklaşımlar, liderliğin doğası, kaynakları ve etkileri hakkında farklı görüşler sunulmuştur. Liderlik kuramları ve bu alandaki çalışmalara göre bu alandaki kuramlar dört farklı kategoride ele alınmaktadır (Yeşil, 2016);

- Özellikler yaklaşımı (1930-1940)
- Davranışsal yaklaşım (1940-1960)
- Durumsal yaklaşım (1960-1980)
- Yeni yaklaşımlar (1980-günümüz)

Liderlik kuramlarından ilk olarak özellik kuramı 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşım, liderliğin belirli kişisel özelliklerden kaynaklandığını savunmaktadır. Bu teori, büyük liderlerdeki özelliklerin genelleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Buradaki temel

mantık “lider olunmaz lider doğulur” şeklinde özetlenebilecek yani liderliğin doğuştan geldiği fikrine dayanmaktadır (Hunt ve Fedynich, 2019). Fakat 1950’lere gelindiğinde tutarlı bir dizi özellik üretilemedi ve bu yaklaşım liderliği açıklamada yetersiz kalmıştır.

20. yüzyılın ortalarında ise özellikler teorisinden evrilerek geliştirilen davranışsal kuramlar öne çıkmıştır. Bu teoriler, liderliğin doğuştan gelen özelliklerden ziyade bir dizi insan davranışıyla ilgili olduğunu öne sürmektedirler. Odaklandıkları konu liderin kişiliğinden çok onun davranışlarıdır. Yani liderin kim olduğu değil ne yaptığının daha önemli olduğunu savunmaktadırlar. Liderlik yaklaşımları görev ve ilişki odaklı olmak üzere farklı şekilde sınıflandırılabilir. Ayrıca liderlik davranışları sonradan öğrenilebilmektedir ve farklı durumlara göre değişiklik gösterebilir (Komives et al., 2011, s.39). Davranışsal yaklaşımı açıklayan en önemli araştırmalardan bazıları şunlardır (Yeşil, 2019);

- Ohio Devlet Üniversitesi Liderlik Modeli
- Michigan Üniversitesi Liderlik Araştırması
- Harvard Üniversitesi Araştırmaları
- Blake ve Mouton’un Yönetim Tarzı Matriksi Modeli
- X ve Y Yaklaşımları
- Yukl’un Liderlik Davranış Modelleri
- Rensis Likert’in Sistem 4 Modeli

Durumsal kuramlar, davranışsal yaklaşıma ek olarak liderliğin sadece liderin davranışlarına bağlı olmadığını aynı zamanda mevcut duruma da bağlı olduğunu öne sürmektedir. Her liderin, liderlik tarzını oluşturan belirli özellik ve becerileri vardır. Durumsal yaklaşımlara göre değişen ortam koşullarında farklı kararlar için farklı liderlik tarzları gerekmektedir. Bu yaklaşıma göre bir senaryoda başarılı olan bir liderin başka bir senaryoda tamamen etkisiz olması mümkündür. Ayrıca liderin, değişen şartlarda farklı liderlik özellikleri sergilemesi gerekmektedir. Örneğin, bir askeri birliğe komuta eden liderin, ekibin içinde bulunduğu ortamın tehlikesinin artması halinde liderlik tarzını değiştirmesi gerekebilir. Özellikler ve davranışsal kuramlardan farklı olarak bu yaklaşımda tek tip liderlik yerine değişen şartlarda değişen liderlik özellikleri gösterilmesi savunulmaktadır. Yani liderin kişisel özellikleri veya davranışlarının bir topluluğu etkilemeye yetmeyeceği ve bunların yanında liderin değişen ortam koşullarına uyum sağlama kabiliyetinin olması gerektiği şeklinde özetlenebilir. Durumsal yaklaşımlar ile ilgili literatürde ortaya atılan en önemli kuramlar ise şunlardır (Yeşil, 2019);

- Fiedler kuramı
- Ardışık liderler kuramı
- Yol Amaç kuramı
- Vroom ve Yetton'un normatif kuramı
- Hersey ve Blanchard'in Durumsal Liderlik Kuramı
- Reddi'nin Üç Boyutlu Liderlik Kuramı

Geliştirilen liderlik teorilerinin tüm endişeleri gidermemesi nedeniyle yakın tarihimizde farklı liderlik teorileri ortaya atılmıştır. Modern liderlik yaklaşımlarında, ilk defa liderliğin sadece bir yönüne veya boyutuna bakarak açıklama geliştirmenin kavramın karmaşıklığını açıklamada yeterli olmayacağı kabul edilmiştir (Van Seters ve Field, 1990). Bu durum artan rekabet ve değişen dünyada daha kapsayıcı ve hızlı değişim ile daha uyumlu liderlik yaklaşımlarına ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Post modern yaklaşımlar olarak da adlandırılan bu yeni yaklaşımlardan dönüşümcü liderlik, liderlerin, takipçilerine cesaret ve ilham vermesi ve onları motive etmesi esasına dayanmaktadır (Benmira ve Agboola, 2021). Bunun yanında karizmatik liderlik, etkileşimci liderlik, vizyoner liderlik, otantik liderlik ve hizmetkar liderlik gibi çok farklı liderlik teorileri ortaya atılmıştır. Aslan (2013, s.151), Hunt ve Fedynich (2019) ve Solmaz (2017, s.22) bu alandaki pek çok farklı teoriler ile ilgili detaylı bilgiler sunmaktadır.

2.2. Erken Çocukluk Dönemi ve Liderlik

Liderlik, sadece yetişkinler arasında değil, erken yaşlardan itibaren çocuklar arasında da ortaya çıkabilir. Sosyal etkileşimin temel bileşeni ve toplumların ilerlemesi için bir gereklilik olarak tanımlanan liderlik, çocuklar için de önemli bir sosyal davranıştır (Kunduracı ve Tozduman, 2022). Liderlik becerileri, bireyleri grup etkileşimlerinde etkin bir şekilde yönlendirme ve rehberlik yapma yetenekleri olarak ifade edilebilir. Okul öncesi çocukları liderlik becerilerini geliştirerek, diğer çocuklarla iş birliği yapabilme, iletişim kurabilme, sorun çözme ve grup aktivitelerinde etkin rol alabilme yeteneklerini kazanırlar. Liderlik alanında yapılan çalışmalar bu becerilerin yaşam boyu kazanılmaya devam edildiğini ancak erken çocukluk döneminde kazanılmaya başlandığı ve 20'li yaşlara kadar pek çok becerinin önemli ölçüde geliştiğini göstermektedir (Sorcher ve Brant, 2002).

Liderlik daha büyük yaşlar için kullanılan bir kavram gibi görünse de okul öncesi çocuklarda da liderlik becerileri olduğunu gözlemlenmektedir. La Paro ve Pomerantz (2008) tarafından yapılan bir araştırma, üç yaşındaki çocukların, etkinlikleri başlatma ve akranlarının oyununu yönetme gibi liderlik davranışları sergileyebileceğini saptamaktadır. Diğer araştırmalar, okul öncesi yıllarda liderlik davranışları sergileyen çocukların daha sonraki yıllarda liderlik becerileri sergileme olasılıklarının daha yüksek olduğunu ileri sürmektedir (Harter, 2006).

Okul öncesi çocuklarda liderlik becerileri ilk olarak Parten (1933) tarafından ortaya atılmıştır. Parten'e göre çocuklar diplomat ve zorba olmak üzere iki farklı liderlik karakteristiği gösterirler. Liderliğin literatürde pek çok farklı şekilde tanımlanmasına karşın bu tanımlar aşağıdaki maddeler halinde özetlenebilir (Ogurlu ve Emir, 2013);

- Grup üyelerinin çalışmalarını koordine etmek ve yönlendirmek,
- Başkalarının zorunda olduğu için değil istedikleri için kabul ettikleri kişilerarası ilişki,
- Ortak hedeflere kendi isteği ile bağlı olan ve bu hedeflere erişmek için birlikte çalışan bir lider ve takipçilerini içeren bir grup, organizasyon veya kurumda meydana gelen, başkaları tarafından gözlemlenebilen bir faaliyet veya faaliyetler dizisidir.

Bazı çalışmalar, okul öncesi çocuklarda liderlikte empati, karar verme, iletişim ve iş birliğinin önemini vurgulamaktadır. Kitano ve Tafuya, N. (1983), okul öncesi çocuklar arasında liderlik becerilerini etkileyen faktörleri ebeveyn etkisi, akran ilişkileri, öğretmen-öğrenci etkileşimi ve genel sınıf ortamı olarak sıralamaktadır ve bunlar Şekil 2'deki gibi özetlenebilir.

Ebeveyn Etkisi

- Ebeveynler, okul öncesi çocukların liderlik becerilerini şekillendirmede çok önemli bir rol oynarlar.
- Liderlik davranışlarını modelleyebilir, karar verme ve problem çözme fırsatları sunabilir, çocuklarında bağımsızlığı ve özgüveni teşvik edebilirler.

Akran İlişkileri

- Akranlarla etkileşimler aynı zamanda okul öncesi çocuklarda liderlik becerilerinin gelişmesine de katkıda bulunur.
- Olumlu akran ilişkileri, liderliğin temel yönleri olan işbirliği, müzakere ve ortak karar alma fırsatları sağlar.

Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi

- Öğretmen-öğrenci etkileşiminin kalitesi, okul öncesi çocuklarda liderlik becerilerini önemli ölçüde etkileyebilir.
- Olumlu ve destekleyici etkileşim, güven ve aidiyet duygusunu teşvik ederek çocukları sınıfta liderlik rolleri üstlenmeye teşvik edebilir.

Genel Sınıf Ortamı

- Kaynakların mevcudiyeti, aktif katılım fırsatları ve destekleyici ve kapsayıcı bir atmosfer de dahil olmak üzere genel sınıf ortamı, okul öncesi çocuklar arasında liderlik becerilerinin gelişimini etkileyebilir.

Şekil 2.2 Çocuklarda liderliği etkileyen faktörler

Şekil 2.2’de verilen değişkenlerin çocukların liderlik becerileri üzerindeki etkileri farklı araştırmacılar tarafından da ele alınmıştır. Polat ve Ayaz (2021), okul öncesi çocuklardaki liderlik becerileri ile ailelerin bilinçli farkındalık düzeyi arasında herhangi bir anlamlı ilişki olup olmadığını araştırmıştır. Ayrıca ebeveynlerin bilinç düzeyinin artışının çocuklardaki liderlik özellikleri için bir yordayıcı olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre ailelerin bilinçli farkındalık düzeyleri ile çocuklardaki liderlik özellikleri arasında yüksek seviyede bir ilişki olduğu ve ailenin bilinç düzeyinin çocuklardaki liderlik özellikleri için bir yordayıcı olarak kullanılabileceği ortaya çıkarılmıştır. Duran ve Zembat (2020) ise okul öncesi çocuklarda dil becerileri ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Buna göre çocukların liderlik özelliklerinin yaş, cinsiyet ve okul öncesi okula devam etme süreleri ile anlamlı şekilde değiştiği gözlemlenmiştir. Ayrıca dil becerileri ile liderlik özellikleri arasında da anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Bu da sınıf ortamı ve öğretmen-öğrenci etkileşiminin liderliğe olan olum etkilerine örnek olarak gösterilebilir. Benzer şekilde Abdigapbarova vd. (2016) okul öncesi dönemdeki çocuklarda liderlik

niteliklerini geliştirmede iletişim ve eğitimin önemi üzerinde durmaktadır. Kişilik gelişimindeki çeşitli faktörlerin birbirine bağlılığı ve iletişimin çocuğun gelecek yaşantısındaki başarısı üzerine etkisini göstermektedir. İletişim, kişilerarası ilişkilerin temelidir ve okul öncesi çocuklarda liderlik niteliklerinin gelişmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca okul öncesi dönem tüm bu özelliklerin ve iletişim normlarının öğretileceği en kritik zamandır. nk okul öncesi ve okul oyunlarında akranlarla iletişim özelliklerinin geliştirilmesi, sosyal faaliyetlerin ve iletişimin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.

Solmaz (2017, s.32) ise çalışmasında okul öncesi çocuklardaki liderlik becerilerinin llmesi ve bu becerileri geliştirici aktiviteler ile çocukların liderlik özelliklerini nasıl geliştirebileceklerini araştırmaktadır. Önerilen aktivitelerin liderlik becerilerindeki 5 boyutta iyileştirmeler sağladığı sonucuna varılmıştır. Bu liderlik boyutları ise şunlardır;

- ✓ Komuta etmek
- ✓ İleriyi görmek
- ✓ Değer kazandırmak
- ✓ İlişkilendirmek
- ✓ Yetiştirmek

Liderlik, yeni bir kavram olmamasına karşın ocuk liderliği alanında halen yeterli çalışma bulunmamaktadır. Chen (2023), okul öncesi çocuklar arasındaki sosyal oyun bağlamında ocuk liderliği kavramını tartışmaktadır. Bu alanda yapılmış araştırmaların tarihsel arka planını, oyun halindeki ocuk liderliğini incelemenin önemini ve ocuk liderlerin özelliklerinin çeşitliliğini literatürdeki çalışmalar üzerinden derlemektedir. Bu çalışmadaki şu çıkarımlar ocuk liderliği için oldukça önemlidir;

- ocuk liderliği, spontane faaliyetler sırasında gözlemlenebilen ve llebilen sosyal yeterliliğin karmaşık ve çok yönlü bir kavramdır.
- Sosyal oyun, kk çocukların sosyal etkileşim yoluyla birbirlerinden öğrenmeleri için kritik bir bağlam sağlar ve liderlerin ve takipçilerin belirginliği bu etkileşimli dinamikler aracılığıyla görünür hale gelir.

- Çocuk liderliği, kişinin doğuştan sahip olduğu bir şey değildir, daha çok kişinin öğrenme ve hatta müdahale yoluyla ustalaşabileceği “yetenekli” bir sosyal beceri veya yetenek setidir.

Liderlik özelliklerinin doğuştan gelmeyen özellikler olması nedeniyle oyun liderliğinin küçük çocuklarda sosyal yeterliliği geliştirmek için erken çocukluk müfredatına entegre edilmesi ve öğretmenlere çocukların liderlik yeteneklerini geliştirmek, uygulamak ve bilmek için geniş sosyal fırsatlar sağlanması önerilmektedir.

Okul öncesi dönemde liderlik, çocukların sosyal ve duygusal gelişimleri için önemli bir unsurdur. Liderlik becerilerinin geliştirilmesi sayesinde çocukların öz güvenleri artacak, sosyal ilişkileri daha da güçlenecek ve problem çözebilme yetenekleri gelişecektir. Bu nedenle bu alandaki çalışmalar ile çocuklarda liderliğe etki eden faktörler incelenerek okul öncesi dönemde bu faktörlerin, çocukların liderlik becerileri üzerinde olumlu etki etmesi amaçlanmaktadır.

2.3. Öz Düzenleme Becerileri

Öz düzenleme becerileri son yıllarda araştırmacılar tarafından yoğun bir ilgi çekmekte ve bu becerilerin, obezite, okula hazır olma durumu, akademik başarı, uzun dönem sağlık ve eğitim sonuçları açısından önemli bir etkileri olduğu öne sürülmektedir. Araştırmacılar, öz düzenleme becerilerine farklı açılardan yaklaşırsa da bu becerilerin bireylerin sağlık ve refahları açısından yaşamları boyunca önemli etkileri olduğunu kabul etmektedirler. Bu nedenle de öz düzenleme, hayatın her aşamasında uyum sağlamak için gelişimsel görevlerin başarıyla yerine getirilmesi için gereken temel unsurlardan bir tanesidir (McClelland vd., 2018, s.275).

Öz düzenleme becerileri elde etmenin faydaları şu şekilde özetlenebilir (Sarı ve Akınoğlu, 2009);

- Aktif Öğrenme Yönetimi: Öz düzenleme becerileri yüksek bireyler, kendi öğrenme süreçlerini etkin bir şekilde yönetebilen ve farklı yöntemlerle öğrenmelerini gerçekleştirebilen bireylerdir.
- Yüksek Motivasyon: Kendi motivasyonlarını oldukça yüksektir ve öğrenme ortamlarını yönlendirirler.

- Hedef Belirleme ve Düzenleme: Kendi öğrenme hedeflerini belirler ve bu hedeflere ulaşmak için bilişsel süreçlerini, motivasyonlarını ve davranışlarını düzenler ve kontrol ederler.
- Zaman Yönetimi: Hedeflerine ulaşmak için gerekli zamanı etkili bir şekilde yönetirler.
- Esnek Strateji Kullanımı: Belirlenen hedefe ulaşmak için uygun stratejileri seçer, adapte eder veya yeni stratejiler geliştirirler.
- Kendi Kendini Güdümleme: Öğrenme sürecinde bilişsel, davranışsal ve motivasyonel süreçlerini etkili bir şekilde yönetebilirler.
- Başarısızlığı Analiz Etme: Başarısızlıklarını yetenek veya tutum gibi nedenlere bağlamak yerine, yanlış strateji kullanımı gibi çözülebilir sebeplerle ilişkilendirirler ve başarılarını artırmak için çözüm yolları ararlar.
- Engelleri Aşma: Zorluklarla karşılaştıklarında, kötü çalışma şartları veya kaynak eksikliği gibi engelleri birer başarı fırsatı olarak görürler ve çözüm yolları bulurlar.
- Dışsal Motivasyon Yerine İçsel Tatmin: Öğrenmelerini dışsal motivasyon etmenleriyle değil, kendi gelişimlerini artırmak ve tatmin etmek için gerçekleştirirler.
- İş birliği ve Paylaşım: Öğrenme ortamında diğer öğrenenlerle iş birliği içindedirler ve paylaşımcı bir tutuma sahiptirler.

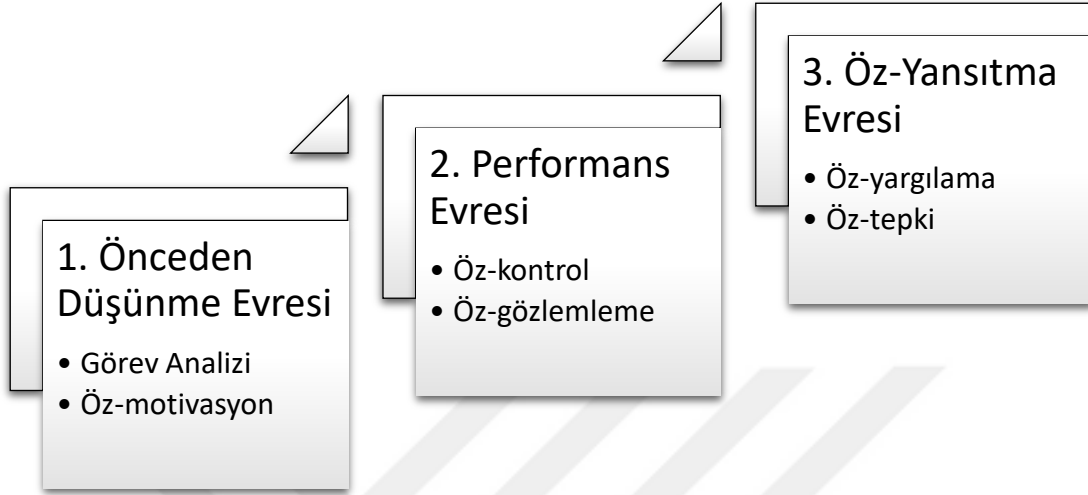
2.3.1. Öz Düzenleme Modelleri

Öz düzenleme modelleri, bireysel olarak kişilerin kendi davranışlarını düzenlemesi ve kontrol etmesi için kullanılan çeşitli psikolojik ve bilişsel stratejilerdir. Bu kısımda, literatürdeki en yaygın öz düzenleme modellerinden olan Zimmerman, Pintrich ve Winne öz düzenleme modelleri sunulacaktır.

Zimmerman'ın öz düzenleme modeli

Schunk ve Zimmerman (1994)'e göre öz düzenlemeye dayalı öğrenme, kişinin duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını planlı bir şekilde ve belirli bir amaç uğruna kullanabilmesidir. Öz düzenlemeye yönelik değişkenlerden olan birey, çevre ve davranış etkenleri birbirlerine oldukça bağlı olup, öz düzenleme üzerinde doğrudan etki göstermektedirler (Zimmerman, 2000). Bu modelde kişinin içinde bulunduğu çevre ve

davranışları oldukça önemlidir (Akdoğan, Velipaşaoğlu ve Musal, 2016). Zimmerman'ın modelinde öz düzenlemenin üç evresi Şekil 2.3'teki gibidir.

Şekil 2.3 Zimmerman'ın öz düzenleme evreleri (Zimmerman, 2000)

1. **Önceden Düşünme Evresi:** Bu evre öğrenme öncesinde geçen süreyi göstermektedir ve iki alt başlıktan oluşur.
 - a. **Görev Analizi:** Bu evre öğrenme öncesindeki ilk basamağı ifade eder. Öğrenme için yapılan plan ve programı göstermektedir. Örneğin; bir çocuğun yazı yazmayı öğrenmeden önce kalem tutma becerisini kazanabilmesi için parmak kaslarını geliştirmesini sağlamak.
 - b. **Öz Motivasyon:** Bu evrede öğrenme için gerekli olan istek ve motivasyondur. Bu motivasyonu bireyin kendi kendine sağlaması gerekmektedir. Örneğin; bir çocuğun yazı yazabilmesi için yapabileceğine olan inancının olması ve bu işi yapmayı istemesi gerekmektedir.
2. **Performans Evresi:** Bu evre öğrenme sürecinde geçen süreyi ve uygulama durumunu göstermektedir. 2 alt başlıkta ele alınmaktadır.

- a. Öz Kontrol: Önceden düşünme evresinde yapılan plan ve programların uygulamaya konma aşamasıdır. Örneğin; bir çocuğun yazı yazabilmesi için harfleri öncesinde zihninde canlandırması ve dikkatini bu işe vermesi gerekmektedir.
 - b. Öz Gözleme: Bu evrede birey öğrenme sürecinde kendini gözlemlemeyi ve kayıt tutmayı hedeflemektedir. Örneğin; bir çocuğun yazıyı daha iyi yazabilmesi için yumuşak uçlu kalemle ve sert uçlu kalemle aynı yazıyı aynı sürede yazmayı dener ve sonucunda kendisi için doğru olan kalemi bulmaya çalışır.
3. Öz Yansıtma Evresi: Bu evre öğrenme sürecinden sonra gerçekleşen durumu göstermektedir. 2 alt başlığa ayrılmaktadır.
- a. Öz Yargılama: Bu evre bireyin kendi öğrenme sürecini eleştirebilmesidir. Birey kendi öğrenme sürecini belirli değişkenlerle karşılaştırır ve sonucunda hatalarını düzeltme imkânı bulabilmelidir. Bu hatalar motivasyonunu düşürecek şekilde olmamalıdır. Örneğin; bir çocuk yazı defterini kendinden daha güzel yazı yazan bir arkadaşıyla karşılaştığında kendini yargılayabilme becerisidir. Kendini eleştirirken benim yeteneğim yok derse öz motivasyonunu düşürmüş olacaktır. Motivasyonunu düşürmeden yaptığı hatalara odaklanması ve çözüm yolları üretmesi gerekmektedir (Özbay ve Daşöz, 2016).
 - b. Öz Tepki: Bu evre bireyin öğrenme sürecinin bitiminden sonraki aşamada öz motivasyonunu arttırmasıdır. Öz tepki savunmacı ve uyarlamalı şekilde karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin; çocuğun bir yazıyı yazması gerekirken hiçbir sebep olmadan bu yazıyı yazmaması savunmacı, bu yazıyı sevdiği kalemlerle yazıp kendine göre değiştirmesi ise uyarlamalı öz tepki olarak karşımıza çıkmaktadır (Sarı ve Akinoğlu, 2009).

Pintrich'in öz düzenleme modeli

Pintrich (2000), geliştirmiş olduğu öz düzenlemeli öğrenme modelinde motivasyonun önemine vurgu yapmıştır. Pintrich' de bu modeli geliştirirken Bandura'nın geliştirmiş olduğu sosyal bilişsel teorisinden oldukça etkilenmiştir. Pintrich'in geliştirmiş olduğu bu model 4 evreden oluşmaktadır. Her bir evre biliş, motivasyon, davranış ve içerik başlıklarını

içermektedir. Pintrich'e göre öz düzenlemeli öğrenme olabilmesi için planlama, izleme, kontrol ve değerlendirmenin olması gerekmektedir (Demir ve Budak, 2016).

1. *Ön düşünce, Planlama ve Harekete Geçirme Evresi*

- a. Biliş: Bu evrede biliş, amaç, içerik ve ön bilgileri belirlemeyi içermektedir.
- b. Motivasyon: Bu evrede motivasyon, hedefe uygunluğu, özyeterliliği ve öğrenmenin zorluk ve kolaylıklarını belirlemeyi içermektedir.
- c. Davranış: Bu evrede davranış, öğrenme için gerçekleşecek zamanın ve performansın planlanmasını belirlemeyi içermektedir.
- d. İçerik: Bu evrede içerik, öğrenmenin gerçekleşmesi için yapılacakları tekrar gözden geçirmeyi içermektedir.

2. *İzleme Evresi*

- a. Biliş: Bu evrede öğrenme için bilişin izlenmesi ve biliş üstü farkındalığın gerçekleşmesini içermektedir.
- b. Motivasyon: Bu evrede öğrenmeyi gerçekleştirecek kişinin; niteliklerini, ilgilerini ve kaygılarını belirlemesini içermektedir.
- c. Davranış: Bu evrede öğrenme için geçen zaman ve çaba yönetimini içermektedir.
- d. İçerik: Bu evre verilen görevin ve çevre şartlarının değişip değişmediğini incelemeyi içermektedir.

3. *Kontrol Evresi*

- a. Biliş: Bu evre öğrenme için kişinin kendine en uygun bilişsel stratejileri seçmesini ve uygulamasını içermektedir.
- b. Motivasyon: Bu evre öğrenmenin gerçekleşebilmesi için kişinin kendisini motive ettiği konuşmaları içermektedir.
- c. Davranış: Bu evre öğrenmenin gerçekleşebilmesi için daha fazla çabalamayı, ısrar etmeyi ve gerekliyse yardım çağrısında bulunmayı içermektedir.
- d. İçerik: Bu evrede kişi kendi öğrenmesini kontrol eder ve şartları yeniden gözden geçirerek şartları ya da görevi değiştirmeye gitmeyi içermektedir.

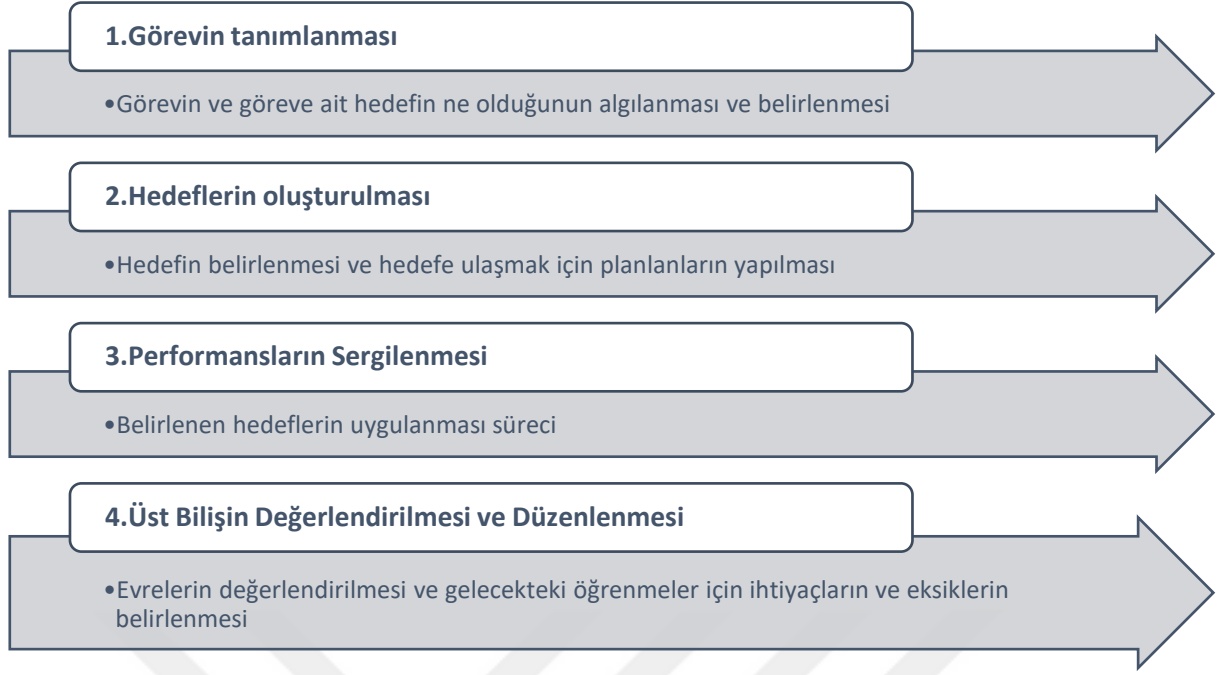
4. Tepki ve Yansıtma Evresi:

- a. İçerik: Bu evre öğrenmeyi gerçekleştirecek kişinin kendi performans değerlendirmesini yapmasını içermektedir.
- b. Motivasyon: Bu evre kişinin öğrenmesiyle alakalı motivasyonunun azalmasını engellemek adına, motivasyonunu arttırmayı yönelik çalışmaları içermektedir.
- c. Davranış: Bu evre kişinin öğrenme ile ilgili geçen tüm süreyi etkili kullanıp kullanmadığını belirlemeyi içermektedir.
- d. İçerik: Bu evre kişinin öğrenmeyle ilgili geçen tüm şartları ve görevleri değerlendirmeyi içermektedir.

Pintrich'in bu öğrenme modelinde, öğrenmenin gerçekleşebilmesi için hiyerarşik bir sıraya gerek olmadığı gibi evrelerin hepsinin bulunması da şart değildir (Eker, 2014). Yani planlamadan yapılan bir öğrenme olabileceği gibi motivasyon ve içerik olmadan da öğrenme gerçekleşebilmektedir.

Winne'nin dört aşamalı öz düzenleme modeli

Winne (1996), öz düzenlemeli öğrenmenin gerçekleşebilmesi için bireylerin karşılarına çıkan durumlarda taktik ve stratejileri kullanarak üst bilişsel davranışların ortaya çıkması gerektiğini belirtmiştir. Bu öz düzenleme modelinde öğrenenlerin, öğrenmeyi tamamlayabilmesi için 4 evreden geçmesi gerekmektedir (Börekçi, 2018). Bu modelde öğrenmenin gerçekleşebilmesi için gerekli 4 evre ve bu evrelerdeki bireylerin özellikleri Şekil 2.4'te gösterilmiştir.

Şekil 2.4 Winne öz düzenleme modeli aşamaları

Şekil 2.4'te sunulan Winne'nin 4 evreden oluşan modelinin detayları şu şekilde sıralanabilir (Winne, 1995).

1. *Görevin tanımlanması evresi:* Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için gerekli olan ilk evredir. Bu evrede birey gerçekleştireceği görevin ne olduğunu anlar ve bu görev ile ilgili bilgileri belirler.
2. *Hedeflerin oluşturulması evresi:* Birinci evrede toplanan bilgiler ışığında görev ile ilgili hedefler belirlenir ve bu hedeflere ulaşabilmek için planların yapıldığı evredir.
3. *Performansların sergilenmesi evresi:* Belirlenen hedeflerin ve stratejilerin uygulandığı evredir. Bu uygulamalar sırasında belirlenen hedefe ulaşamadığı takdirde birey yeni stratejiler ve hedefler belirleyebilir ve yeniden uygulamaya geçer.
4. *Üst bilişin değerlendirilmesi ve düzenlenmesi evresi:* Bu evrede öğrenenler geride kalan evreleri inceler, değerlendirir ve dönütler sağlarlar. Bu dönütler sayesinde üstbilişsel kararlar alabilecekleri gibi gelecekte gerçekleşecek olan öğrenmeler için de bilişsel süreçlerine katkı sağlayarak ön hazırlık yapmış olurlar.

2.4. Erken Çocukluk Dönemi ve Öz Düzenleme

Öz düzenleme becerileri, çocukların günlük yaşam aktivitelerini bağımsız bir şekilde gerçekleştirebilme yetenekleri olarak tanımlanır. Bu beceriler, giyinme, yemek yeme, tuvalet ihtiyaçlarını karşılama, temizlik gibi aktiviteleri içerir. Bu becerilere genellikle günlük yaşam aktiviteleri denir ve tipik olarak küçük çocuklarda yetişkinler tarafından desteklenir. Ancak çocukların olgunlaştıkça bu alanlarda bağımsızlık geliştirmeleri de beklenir. Öz düzenleme becerileri çocuklar için oldukça önemlidir. Çünkü çocukların görev performansını planlama ve sıralama, gerekli malzemeleri organize etme ve günlük görevleri yerine getirmek için gereken rafine fiziksel kontrolü geliştirme becerilerini geliştirmelerinin ilk yollarından biridir.

Temizlenme, giyinme ve bakımlı olma becerileri okul öncesi çocukların gelişimi için gereken önemli becerilerdir. Araştırmalar, bu becerilere sahip çocukların sınıf da dahil olmak üzere çeşitli ortamlarda bağımsız, özgüvenli ve başarılı olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Fiese ve diğerleri, 2002; Aunola ve Nurmi, 2005).

Aydın ve Ulutaş (2017), okul öncesinde çocukların öz düzenleme becerileri kazanmasının, bu becerilerin çocukların gelişimi üzerindeki etkisinin ve bunların desteklenmesinin önemi ve bunlara yönelik öneriler için bir araştırma sunmaktadır. Bu araştırma ile öz düzenleme becerilerinin temelini okul öncesi dönemde atıldığı ve bu becerilerin çocuğun yaşamındaki davranış, eğilim ve istekleri erteleme, baskılama, kurallara uyma, duyguları kontrol altında tutabilme ve dikkatini yönetebilme özelliklerinin gelişmesinde etkisi olduğu gösterilmektedir. Bireysel gelişim, öğrenme ve sosyal ilişkilerde öz düzenlemenin önemi de vurgulamaktadır. Bu nedenle okul öncesi dönemde bu becerilerinin geliştirilmesinin desteklenmesi gerektiğini belirtilerek bunun için materyal geliştirilmesi, etkinlik düzenlenmesi, öz düzenleme becerilerinin düzenli olarak ölçülmesi, motivasyonun artırılması, küçük gruplar tercih edilmesi gibi çeşitli öneriler sunulmaktadır.

Tuzcuoğlu vd. (2019), benlik algıları ve öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenerek bunun okul öncesi dönemdeki çocukların çeşitli demografik özellikleri ile nasıl değiştiğini incelemiştir. Çalışmanın sonuçları bu iki kavram arasında orta düzeyde ve pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma aynı zamanda, öz düzenleme becerilerinin yaş, cinsiyet ve okul öncesi eğitim kurumlarına devam süresi gibi demografik özelliklere göre değişkenlik gösterdiğini belirtmektedir. Çocuklardaki olumlu benlik algısı için duygu ve davranışlar özdenetim ve öz düzenleme becerilerinin desteklenmesi pozitif bir etki

oluşturmaktadır. Öztapak ve Özyürek (2018) okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme becerileri ile ebeveyn tutumlarının arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Yaptıkları araştırmada 155 çocuk ve ebeveynleri üzerinden “Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği” ve “Aile Tutum Envanteri” kullanılarak veriler toplanmıştır. Çeşitli istatistiksel analizler neticesinde bu iki ölçek verileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucu ortaya konulmuştur. Cinsiyet bakımından incelendiğinde ise kız çocuklarının dikkat ve dürtü alt boyutlarında yüksek düzeyde öz düzenleme becerilerine sahip olduğu görülmüştür.

Saraç vd. (2021) yaptıkları çalışmada okul öncesi zamandaki çocukların öz düzenleme becerilerinin, cinsiyet ve ebeveyn eğitimi gibi parametreler ile nasıl değiştiğini araştırmaktadır. Öztapak ve Özyürek (2018)’e benzer şekilde kız çocuklarının öz düzenleme ve toplam öz düzenlemenin tüm boyutlarında erkeklerden daha yüksek puan aldığı ve bu farklılıkların tüm boyutlar için istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucu ortaya konmuştur. Ayrıca her iki ebeveynin de eğitim durumu arttıkça çocukların toplam öz düzenleme puanlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin çalışma durumu da çocukların öz düzenleme becerilerine olumlu katkı sağlamış ve çalışan annelerin çocuklarının öz düzenleme puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Aksoy ve Yaralı (2017), okul öncesi dönemdeki çocuklarda oyun becerilerinin ve öz düzenleme becerilerinin cinsiyete göre nasıl değiştiğini irdelemişlerdir. Oyun becerilerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemesine karşın literatürdeki farklı çalışmalara benzer şekilde kız çocuklarının öz düzenleme becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucu olarak da oyun becerileri ile öz düzenleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Yaralı ve Aytar (2017) ise öz düzenleme becerilerindeki eksikliklerin neden olduğu davranışsal problemleri incelemiştir. Hem nitel hem nicel olarak incelenen denek grubunda nicel araştırma için 64, nitel araştırma için 8 çocuk gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öz düzenleme becerilerinden yoksun olan çocuklarda kurallara uymama ve grup uyumunu bozma alanındaki davranışlarda problemler yaşadıkları tespit edilmiştir.

Karakurt (2019), İstanbul ilinde 48-72 aylık çocuklarda yaptığı araştırma ile çocuklardaki öz düzenleme ve dil becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. “Öz düzenleme Becerileri Ölçeği” kullanılarak yapılan araştırmada çocukların öz düzenleme becerileri öğretmenleri tarafından değerlendirilmiştir. Farklı demografik özelliklere göre de yapılan analizler sonucunda beklendiği üzere yaş artışı ile öz düzenleme becerilerinin arttığı

görülmüştür. Yine diğer çalışmalara paralel olarak kızların erkeklere oranla daha yüksek öz düzenleme becerilerine sahip olduğu ve çocukların okula gitme sürelerinin, ebeveynlerin eğitim durumunun ve ailenin maddi durumunun çocukların öz düzenleme becerilerinin gelişmesinde etkili olduğu saptanmıştır. Dil becerileri de çeşitli demografik özelliklere göre değişkenlik göstermekle beraber öz düzenleme becerileri ile arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin var olduğu belirlenmiştir. Arslan vd. (2021), Edirne ilinin merkezindeki anasınıfı ve anaokulları arasından seçilen 7 okul üzerinden yapılan çalışma ile 48-72 aylık yaş grubundaki okul öncesi çocuklarının öz düzenleme becerilerinin çeşitli değişkenlere göre nasıl etkilendiği araştırılmıştır. Bu okullardan tesadüfi seçilen 226 çocuk üzerinde uygulanan “Öz düzenleme becerileri ölçeği” ve “demografik bilgi formu” ile veriler toplanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre öz düzenleme becerileri, yaş, ailenin maddi durumu, cinsiyet, devam edilen okulun türü ve öğrenim süresine bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Bu da bu dönemdeki çocuklarda bu becerilerin artırılması için hangi değişkenlere odaklanılacağı ve hangi gruplara yönelik daha detaylı çalışma yapılacağı konusunda eğitimcilere yol göstermektedir.

Saraç vd. (2021)'in Türkiye’de yaptığına benzer şekilde yurtdışında Becker vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada da öz düzenleme becerilerinin cinsiyet ve ebeveyn eğitime göre değişimi incelenmektedir. Çalışmada, kızların öz düzenleme ve toplam öz düzenlemenin tüm boyutlarında erkeklerden daha yüksek puan aldığını ve bu farklılıkların tüm boyutlar için istatistiksel olarak anlamlı olduğunu saptanmıştır. Yine diğer çalışmaya benzer şekilde hem anne hem babanın eğitim durumunun artmasının ve çalışmasının çocuklardaki öz düzenleme becerilerine pozitif bir etkisi olduğu ortaya konulmaktadır.

2.5. Öz Düzenleme Becerileri ve Liderlik Gelişimleri Arasındaki İlişki

Okul öncesi eğitim, çocukların doğumdan okula başlama yaşına kadar olan dönemde aldıkları eğitimidir. Genellikle 3 ila 6 yaş arasındaki çocukları kapsar. Okul öncesi eğitim, çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimlerini desteklemek amacıyla özel olarak tasarlanmış programlar ve aktivitelerden oluşur. Okul öncesi eğitim, bir çocuğun hayatındaki en kritik dönemlerden biridir ve uzun vadeli başarısı için bir temel oluşturur. Bu dönemde çocuklar, sosyal, duygusal, bilişsel ve dil becerileri gibi bir dizi önemli yetenekleri geliştirirler. Bu dönemde, çocuklar temel becerileri kazanırken sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri de büyük ölçüde şekillenir.

Öz düzenleme becerileri, bireyin kendi davranışlarını kontrol etme, hedeflere ulaşma ve çevresel faktörleri etkin bir şekilde yönetme yeteneği olarak tanımlanırken, liderlik becerileri, grup etkileşimlerinde etkin bir şekilde yönlendirme ve rehberlik yapma yeteneğini ifade etmektedir. Bu iki beceri, çocukların bireysel gelişimini desteklemenin yanı sıra sosyal ilişkilerini ve etkileşimlerini de etkileyebilmektedir. Ayrıca bu iki becerinin gelişiminin birbirlerini nasıl etkilediğini de önemlidir.

Öz düzenleme ve liderlik becerilerine ilişkin literatürdeki çalışmalar detaylı bir şekilde ele alınmış ve bu iki kavramın farklı değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Ayrıca bu becerilerin okul öncesi dönemde çocukların gelişimi ve ileriki dönemde onların hayatına olan etkisinin önemi vurgulanmıştır. Bu bölümde ise bu iki becerinin birbirleriyle olan ilişkisini konu edinen araştırmalar sunulmaktadır. Aslında literatürde öz düzenleme ve farklı değişkenler arasındaki ilişki yaygın bir biçimde ele alınırken bu kavramın liderlik özellikleri ile ilişkisi hakkında oldukça az çalışma vardır. Bu nedenle de bu tez kapsamında ele alınacak olan bu konu literatüre katkı sağlayacaktır.

Okul öncesi çocuklarda öz bakım becerileri ile liderlik arasında pozitif bir ilişki olduğu öne sürülmektedir. Algozzie et al. (2008)'e göre öz bakım görevlerini bağımsız olarak yerine getirebilen çocukların sınıfta liderlik davranışları sergileme potansiyelleri daha yüksektir. Buna benzer şekilde Kim et al. (2015) da bağımsız olarak giyinip, bakımını yapabilen çocukların akranları tarafından lider olarak görülme durumlarının daha sık olduğunu tespit etmektedir. Kunduracı ve Tozduman (2022), okul öncesi çocuklarda öz düzenleme, duyguları ifade etme ve liderlik becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bu çalışmada, belirtilen becerilerin birbiriyle ilişkili olduğu ve duyguları ifade etmenin liderlik becerilerini yordamada önemli bir faktör olduğu ve öz düzenlemenin bu ilişkide belirleyici bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bireylerin yetişkinlikte başarılı ve verimli liderlik özellikleri sergileyebilmeleri için erken çocukluk yıllarında liderlik becerilerinin belirlenmesi ve bunların desteklenmesinin önemi vurgulanmaktadır.

Çin'deki okul öncesi çocuklar arasında yapılan bir araştırmada benlik saygısı ve liderlik arasındaki ilişki incelenmiştir (Wang & Liang, 2016). Sonuçlar, benlik saygısı daha yüksek olan çocukların daha iyi iletişim, problem çözme ve iş birliği gibi daha iyi liderlik becerilerine sahip olduğunu göstermektedir. Bir başka araştırmada ise benlik saygısı yüksek olan çocukların etkinliklere başlama ve liderlik rolleri alma olasılıklarının daha yüksek olduğu ve ayrıca zorluklarla veya başarısızlıklarla karşılaştıklarında daha yüksek düzeyde

dirençli oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Pekrun ve diğerleri, 2015). Çalışma aynı zamanda özgüveni yüksek olan çocukların liderlik rollerinin getirdiği stres ve baskıyla daha iyi başa çıkabildiklerini öne sürmektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre çocuklardaki öz düzenleme ve liderlik becerilerinin cinsiyet ile değişirken duyguları ifade etme becerilerinin cinsiyete bağlı olmadığı görülmüştür. Kız çocuklarında öz düzenleme becerileri ve liderlik becerileri daha yüksek seviyede tespit edilmiştir. Kızların neden daha yüksek liderlik becerilerine sahip olduğu düşünüldüğünde kız çocuklarının daha fazla prososyal davranışlarda bulunmasının bunun bir nedeni olabileceği sonucuna varılmaktadır.

Çocuklar için duyguları ifade edebilme liderlik becerileri açısından önemli bir faktördür ve öz düzenleme becerisi bu ilişkide belirleyici bir etkiye sahiptir. Bu nedenle okul öncesi müfredat programlarında çocukların duygusal durumlarını ifade etme, liderlik ve öz düzenleme becerilerini desteklemeye yönelik uygulama ve programlara ağırlık verilmesi önerilmektedir.

Öz düzenleme becerileri ile liderlik özellikleri arasındaki pozitif ilişki, çocukların liderlik potansiyelini ve liderlik becerilerini geliştirmede öz düzenlemenin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu ilişki ise şu şekilde yorumlanabilir:

1. Duygusal yönetim: Öz düzenleme becerileri, duyguları tanıma, ifade etme ve yönetme yeteneğini içerir. Liderlik, duygusal zekâ ve empati gerektiren bir süreçtir. Öz düzenleme becerileri gelişmiş çocuklar, duygusal yönetim becerilerini kullanarak diğer insanların duygularını anlama ve onlarla empati kurma yeteneğini daha iyi geliştirebilirler.

2. Planlama ve problem çözme: Öz düzenleme becerileri, çocuklara planlama yapma, hedefler belirleme ve sorunları çözme becerilerini öğretir. Liderlik, çeşitli zorluklarla karşılaşıldığında etkili planlama ve problem çözme yeteneklerini gerektirir. Öz düzenleme becerileri gelişmiş çocuklar, liderlik rollerinde daha iyi planlama yapabilir ve çözüm odaklı düşünme becerilerini kullanabilirler.

3. İş birliği ve iletişim: Liderlik, diğerleriyle iş birliği yapma ve etkili iletişim kurma becerilerini içerir. Öz düzenleme becerileri gelişmiş çocuklar, iş birliği yapma ve iletişim kurma becerilerini daha iyi geliştirebilirler. Bu, liderlik rolünde diğer insanlarla daha iyi çalışmalarına yardımcı olabilir.

2.6 Liderlik Gelişimi ile İlgili Yapılan Araştırmalar

2.6.1 Türkiye’de yapılan araştırmalar

Gün (2023) "48-66 aylık çocukların zorbalık davranışları ile liderlik özellikleri ve rekabet stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi" adlı çalışmasında, yaş, cinsiyet, okula devam süresi, kardeş sayısı, anne-baba öğrenim durumu ve diğer bağımsız değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Iğdır ilinde okul öncesi eğitime devam eden 48 ila 66 aylık 248 çocuğu kapsamaktadır. Araştırma sonucunda tüm rekabet stilleri ile çocukların liderlik özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Duran ve Ramazan (2021) “Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların sergilediği liderlik özelliklerine ilişkin görüşleri” adlı çalışmasında okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin çocukların göstermiş olduğu liderliğe ve öğrenim görmekte olan lider çocukların özelliklerine, liderliğin kız ve erkeklere göre farklılaşma olup olmadığına ve son olarak da lider çocukların sınıf içi ilişkilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Bu çalışmada İstanbul’da görev yapmakta olan 30 okul öncesi öğretmenin görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin liderliğin tanımında ve liderlik özelliklerine ilişkin fikir beyanında benzer düşünceleri ortaya koydukları görülmektedir. Liderlik becerilerinde cinsiyete göre herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır.

Dirlik (2022) “Okul öncesi eğitim dönemi çocuklarının erken liderlik özellikleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi” adlı çalışmasında okul öncesine devam etmekte olan 5 yaşındaki 250 çocuk adına öğretmenleri Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği (EÇDLÖ) ve Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğini cevaplandırmışlardır. Araştırmanın sonucunda çocukların göstermiş oldukları sosyal beceriler ile çocukların liderlik özellikleri arasında pozitif yönde orta seviyede anlamlı bir ilişkinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Cansoy, Türkoğlu ve Parlar (2016) “Liderlik özellikleri: bir ölçek geliştirme çalışması ve öğrencilere yönelik bir araştırma” adlı çalışmasında İstanbul’da özel bir okula devam etmekte olan 13-18 yaş arası çocukların liderlik özelliklerinin farklı değişkenler açısından incelemeyi hedeflemiştir. Araştırma sonucunda çalışmaya katılan 176 öğrencinin liderlik özelliklerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Liderlik özellikleri cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşmamakta iken yaşa bağlı olarak farklılaştığı ortaya konulmuştur.

Duran ve Zembat (2020) “Okul öncesi dönem çocuklarının liderlik özellikleri ile dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi” adlı çalışmasında okul öncesi kurumlara devam eden çocukların liderlik özellikleri ile dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu İstanbul’da bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 48-66 aylık 92 çocuk oluşturmuştur. Araştırma sonucunda çocukların liderlik özellikleri ile dil becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Liderlik özellikleri yaş, cinsiyet ve okul öncesi eğitim kurumuna devam süresine göre farklılaşmakta olduğu ortaya konulmuştur.

Solmaz (2017) “Okul öncesi çocuklarının liderlik becerilerinin geliştirilmesi konusunda deneysel bir çalışma: Şimdinin küçükleri, geleceğin büyük liderleri” adlı çalışmasında okul öncesi dönemdeki çocuklardaki liderlik yeteneklerini belirlemek ve okul öncesi eğitimi alan çocuklara liderlik becerilerini artırmak amacıyla öğretmenlere ve ailelere nasıl rehberlik edebilecekleri konusunda katkı sağlamayı hedeflemiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinin Sincan ve Çankaya ilçelerinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmekte olan 296 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol gruplarına bakıldığında deney grubundaki öğrencilerin liderlik boyutlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ataman (2019) “Üstün zekâlı olan ve olmayan çocukların liderlik potansiyelinin incelenmesi” adlı çalışmasında 6-11 yaş arasında bulunan üstün zekâlı olan ve olmayan çocukların liderlik özelliklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda liderlik özellikleri üstün zekâlı çocuklarda normal çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Üstün zekâlı olan ve olmayan çocukların liderlik potansiyelinin yaşlarına, ailedeki çocuk sayısına, gelir düzeyine, doğum sırasına ve anne eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Doğan (2023) “Çocukların Liderlik Becerileri ile Duygu Düzenleme Becerilerinin Gelişimi” adlı çalışmasında liderlik becerilerinin gelişimi ve duygu düzenleme ile ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda liderlik gelişimi yaşam boyu süregelen bir süreç olarak ele alınırken, ebeveynlerin de çocukların liderlik vasfını erken yaşlarda üstlenebilmeleri için bu tarz etkinliklerle desteklemeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Denli (2022) “Yaratıcı Çocuk Özellikleri Ölçeğinin geçerlik-güvenirlik çalışması ve 48-72 aylık çocukların yaratıcı özellikleri ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin

incelenmesi” adlı çalışmasında okul öncesi dönemdeki çocukların yaratıcılık özellikleri ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinin Başakşehir ilçesinde bulunan okul öncesi kurumlarına devam etmekte olan 48-72 aylar arasındaki 196 çocuk oluşturmaktadır.

Gündüz ve Duran (2016) “Okul Öncesinde Liderlik Eğitimi: Geleceğin Liderleri Eğitim Programının Etkililiği” adlı çalışmasında okul öncesi dönemdeki çocuklara temel liderlik kavramlarının kazandırılmasını amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 48-66 ay arasındaki 24 çocuk oluşturmaktadır. Bu araştırma sonucunda geleceğin liderleri eğitim programının okul öncesi dönemdeki çocukların liderlik özelliklerini arttırdığı sonucuna ulaşılrken, cinsiyetin liderlik üzerinde anlamlı bir ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.6.2 Yurtdışında yapılan araştırmalar

Aubrey, Godfrey ve Harris (2013) tarafından yapılan bu çalışma erken çocukluk döneminde ortaya çıkan liderlik üzerine yoğunlaşıyor. Literatürde erken çocukluk üzerine liderlik modelleri ve özelliklerinin yeterince yer verilmediğini öne sürüyor. Bu nedenle, araştırmanın amacı, erken çocukluk döneminde ortaya çıkan liderliğin önemini anlayabilmek için liderlik rollerini ve özelliklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma bir vaka çalışması yaklaşımı kullanarak farklı veri toplama yöntemleriyle 12 alanda gerçekleştirilmiştir. Bulgular, erken çocukluk döneminde farklı liderlik rolleri olduğunu göstermiştir. Araştırmanın sonucunda erken çocukluk döneminde liderlik modellerinin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca lider olan çocuklarda kendini anlama ve problem çözme becerilerinin daha iyi geliştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Cordova, Kilag, Andrin (2024) tarafından yapılan çalışmada erken çocukluk eğitiminde liderlik gelişimleri ile çocukların okuryazarlık becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda liderlik özelliklerinin geliştirilmesi çocuklarda okur yazarlık sevgisini arttırdığı görülmüştür. Ayrıca liderlik özelliklerinin dil becerilerini de arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Al Jadidi (2024), tarafından yapılan çalışmada 5-6 yaş grubundaki çocukların liderlik kimliklerini ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Okul öncesine devam eden 12 çocuk ile nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada çocukların liderlik özelliklerini belirlemek için rol yapma etkinlikleri kullanılmıştır. Çalışmada gerçekleştirilen rol yapma etkinliklerinin,

çocukların liderlik özelliklerini erken yaşlardan itibaren tanımayı kolaylaştırdığı ve liderlik becerilerinin gelişimine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Chen (2023), tarafından yapılan çalışmada sosyal oyun bağlamında çocuk liderliğinin etkisi incelenmektedir. Bu çalışmada, çocuklardaki liderliğin net tanımının yapılamamış olması ve kavramsallaştırılamamış olmasının eksikliği vurgulanmaktadır. Oyun liderliğinin okul öncesi müfredatına entegre edilmesi gerektiği önerilerek bunun çocuklardaki liderlik becerilerini geliştirmede oldukça önemli olduğu sonucuna varılmaktadır.

Luo, He ve Li (2024) ise liderliği daha güncel bir açıdan ele alarak anaokullarında dijital liderlik kavramına odaklanmaktadır. Özellikle Çin özelinde dijital liderlik kavramının tanımı ve tutum, biliş ve yetenek olarak odaklandığı üç ana unsur üzerinde durulmaktadır. Bu da geleneksel olarak süreç-yetenek bağlamında ele alınan liderlik kavramının Çin’de üç ana yapının birleşimi olduğunu göstermektedir.

2.7 Öz Düzenleme Becerileri ile İlgili Yapılan Araştırmalar

2.7.1 Türkiye’de yapılan araştırmalar

Arslan vd. (2021) “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin İncelenmesi” adlı çalışmasında okul öncesine devam eden çocukların öz düzenleme becerilerinin cinsiyet, yaş, aile gelir düzeyi, devam edilen kurum türü ve süresi açısından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Edirne merkezde yer alan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 48-72 aylık 226 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öz düzenleme becerilerinin çocukların yaş, cinsiyet, aile gelir düzeyine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aydın ve Ulutaş (2017) “Okul Öncesi Çocuklarda Öz Düzenleme Becerilerinin Gelişimi” adlı çalışmasında öz düzenleme becerilerinin okul öncesi dönemdeki çocuklarda gelişimini desteklemeyi amaçlamıştır. Bu araştırmanın sonucunda öz düzenleme becerilerinin ne kadar önemli olduğu ve okul öncesi eğitimin öz düzenleme becerilerinin gelişimine büyük oranda katkı sağladığı ve bu yönde desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Özbey (2019) “Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Motivasyon ve Öz Düzenleme Becerileri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmasında okul öncesine devam eden 48-72 aylık çocukların motivasyon düzeyleri ve öz düzenleme becerilerinin çocukların yaşı, cinsiyeti, devam ettiği okul türü, anne ve baba öğrenim durumu, annenin çalışıp çalışmaması ve babanın mesleği, gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemeyi amaçlamıştır.

Araştırma sonucunda çocukların öz düzenleme becerilerinin çocuğun cinsiyeti, babanın meleşine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çocukların motivasyon düzeyleri ile öz düzenleme becerileri arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Aksoy ve Yaralı (2017) “Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Oyun Becerilerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi” adlı çalışmasında çocukların cinsiyete göre öz düzenleme becerileri ve oyun becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi hedeflemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinde bulunan bir üniversiteye bağlı anaokuluna devam eden 60-72 aylık 64 çocuk katılmıştır. Araştırma sonucunda oyun becerilerinin cinsiyete göre farklılaşma gözlemlenirken öz düzenleme becerilerinin kız çocuklarda daha gelişmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karakurt (2019) “Okul öncesi eğitime devam eden 48-72 aylık çocukların öz düzenleme becerileri ile dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi” adlı çalışmasında okul öncesi kurumlarına devam eden çocukların öz düzenleme becerileri ile dil becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 242 çocuk ve bu çocukların öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda öz düzenleme becerilerinin kız çocuklarında daha gelişmiş olduğu gözlemlenirken dil becerileri ile öz düzenleme becerileri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğuna ulaşılmıştır.

Samar ve Demiriz (2024) “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmasında okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin ve sosyal becerilerinin cinsiyet, aile tipi, anne öğrenim düzeyi, baba öğrenim düzeyi ve anne çalışma durumu değişkenlerine göre anlamlı bir değişiklik olup olmadığını incelemektedir. Araştırma sonucunda çocukların öz düzenleme becerileri ile sosyal becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Adagideli (2018) “Okul öncesi çocuklarının ilkokula hazır bulunuşluklarının yordayıcısı olarak öz-düzenleme becerilerinin incelenmesi” adlı çalışmasında okul öncesi çocukların öz düzenleme becerileri ve okul ilişkileri arasında doğrudan ve dolaylı olan ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul iline bağlı 2016-2017 yılları arasında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık 195 çocuk ve bu çocukların

öğretmenleri olan 13 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda yapılan testlerle çocukların yaşının, anne baba eğitim durumlarının ilkokula hazır bulunuşluluğunu etkilediği ortaya çıkmıştır.

Ezmeçi (2019) “Okul öncesi öz düzenleme programının çocukların öz düzenleme, problem davranış ve sosyal becerilerine etkisi” adlı çalışmasında okul öncesine devam eden çocukların öz düzenleme becerilerinin gelişmesini sağlamak amacıyla ‘Okul Öncesi Öz Düzenleme Programı’ geliştirmek ve bu programın çocuklar üzerindeki etkilerini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmekte olan 26’sı deney, 26’sı kontrol grubu şeklinde 52 çocuk ve bu çocukların öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda deney gruplarında anlamlı bir farklılık görülürken kontrol gruplarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Nitel bulgular incelendiğinde ise çocuklarda problemleri davranışlarda azalma görülürken öz düzenleme becerilerinde artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nitel bulgular da nicel bulguları desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Uykan ve Akkaynak (2019) “Ebeveyn Tutumları ile Çocukların Öz Düzenlemeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmasında okul öncesine devam eden çocukların öz düzenleme becerilerinin ebeveyn tutumlarına bağlı olarak incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmaya katılan 100 anneye demografik bilgi formu, öz düzenleme becerileri ölçeği ve ebeveyn tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda çocukların öz düzenleme becerilerinin gelişmesinde anne babanın eğitimin durumu, sosyoekonomik düzey, okul öncesine ayrılan süre gibi değişkenlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılrken cinsiyet değişkeninde bir fark olmadığına ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveyn tutumlarından demokratik tutum sergileyenlerin çocuklarında öz düzenleme becerilerinde artış görülürken, otoriter tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarında öz düzenleme becerilerinde azalış olduğu görülmüştür. Diğer ebeveyn tutumlarında ise anlamlı bir değişiklik gözlemlenemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tuzcuoğlu vd. (2019) “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri ile Benlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmasında okul öncesine devam eden çocuklarda öz düzenleme becerileri ile benlik algıları arasındaki ilişkiyi demografik özelliklerle birlikte incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu devlete ait okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 220 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda,

okul öncesine devam eden çocuklarda öz düzenleme becerileri ile benlik algıları arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu ifade edilmiştir.

2.7.2 Yurtdışında yapılan araştırmalar

Pelco ve Reed-Victor (2007) yaptığı çalışmada çocuklarda öz düzenleme becerileri ile sosyallik arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Bu çalışma ilkokul düzeyindeki çocukların öz düzenleme becerilerinin düşük olması ileriki seviyelerde çocukların sosyallik ve akademik alanlarda düşüklüğe sebep olduğunu göstermektedir. Araştırma sonucunda ilkokul düzeyindeki çocukların öz düzenleme becerilerini arttırmak amacıyla birincil, ikincil, üçüncül müdahale modelleri yer almaktadır.

Schunk, Berger, Hermes, Winkel (2022), bu çalışmada öz düzenleme becerilerinin eğitim başarısını ve diğer gelişim alanlarını belirlemedeki önemini incelemeyi amaçlamıştır. Özellikle, öz düzenleme becerilerini geliştirmek için düşük maliyetli ve etkili müdahalelerin nasıl tasarlanabileceğini araştırmaktadır. Bu kapsamda, birinci sınıf öğrencileri üzerinde uygulanan kısa bir öz düzenleme öğretim ünitesinin etkilerini değerlendiren bir saha çalışması yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarında, öz düzenleme becerilerinin artırılmasının yanı sıra akademik başarıda ve uzun vadeli okul kariyerinde de olumlu etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, öz düzenleme öğretiminin düşük maliyetle entegre edilebilir, kolayca ölçeklenebilir ve çocukların eğitimsel kariyerlerini önemli ölçüde geliştirebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Rademacher (2020), bu çalışmada erken çocukluk döneminde öz düzenleme becerilerinin okul performansı ve davranış sorunları üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Almanya’da yaşayan okul öncesi çağındaki 434 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda çocukların zekasının ve öz düzenleme becerilerinin akademik başarıyı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca okul öncesi dönemdeki öz düzenleme becerilerinin daha sonraki okul hayatı boyunca akademik gelişimlerine ve davranışlarına etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Vitiello, Nguyen, Ruzek, Pianta, Whittaker (2022), yaptığı bu çalışmada okul öncesine başlama yaşı ve devam yılına göre sınıf deneyimlerinin, çocukların sosyal-duygusal ve öz-düzenleme becerileriyle ilişkili olup olmadığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında, kamu anaokuluna giden çocuklar incelenmiştir. Sınıf deneyimleri, öğretmen-çocuk etkileşimleri, öğretmen-çocuk yakınlığı ve yapılandırılmış etkinliklere harcanan zaman

gibi faktörler göz önünde bulundurulmuştur. Çalışma sonucunda, çocukların sınıf deneyimlerindeki farklılıkların öz düzenleme becerilerinde ve uyum sağlama süreçlerini zorlaştıracağı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin toplanmasına ve verilerin analiz edilmesine ait bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile liderlik gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyebilmek amacıyla nicel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Sayısal verilerle ölçülen değişkenler arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalar, nicel araştırmalardır (Demirel, 2018). Nicel araştırma yöntemlerinin temelinde pozitif bilim anlayışı yer almaktadır (Alacapınar ve Sönmez, 2019).

Nicel araştırma yöntemlerinden ise tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte veya hali hazırda bulunan bir olayı betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarından birisidir (Karasar, 2012). Tarama modellerinden ise ilişkisel tarama modelleri kullanılmıştır. Araştırmada bulunan iki veya daha fazla değişkenler arasında değişim olup olmadığını belirleyen model, ilişkisel tarama modelidir (Karasar, 2012).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Evren araştırmanın kapsamına dahil olan bütün bireyler ve olgular ve nesnelere (Alacapınar ve Sönmez, 2019). Evren, araştırma sonuçlarının dahil edildiği elemanlar bütünüdür (Gurbetoğlu, 2018). Evrenin tamamına ulaşabilmek her zaman mümkün değildir. Bu sebepten ötürü evren içinden, evreni temsil eden örneklem seçilmektedir. Örneklemin evreni temsil edebilecek nitelik ve nicelikte olması gerekmektedir (Alacapınar ve Sönmez, 2019). Örneklemin belirlenmesinde çeşitli yöntemlerden basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Basit rastgele örneklemede tüm evrenin seçilme şansı aynı doğrultudadır. Basit rastgele örnekleme yönteminin uygulanmasında tüm evren listelenir ve bu listeden rastgele katılımcılar seçilir. Bu yöntemin uygulandığı örnekleme işleminde istatistiksel işlemler çok fazla olmadığı için değerlendirme işlemi ve hata oranları kolayca hesaplanabilmektedir (Gurbetoğlu, 2018).

Batman'da bulunan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi bağımsız Umut Anaokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin öz düzenleme becerileri ile liderlik gelişimleri

arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın evrenini 2023-2024 yılı Umut Anaokulu'nda öğrenim görmekte olan 163 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemi belirlerken basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklemi basit rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenen 101 öğrenci ve bu öğrencilerin öğretmenleri oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırmada verileri toplamak için araştırmacı tarafından 5-6 yaş çocukların öz düzenleme becerilerini ölçmek için Erol ve İvrendi (2019) tarafından geliştirilen “*Erken Çocukluk Dönemi Öz düzenleme Becerileri Ölçeği*” kullanılmıştır. Ayrıca 5-6 yaş çocukların liderlik gelişimlerini belirlemek amacıyla Duran (2019) tarafından geliştirilen “*Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği*” kullanılmıştır. Araştırma yöntemleri arasında en çok kullanılan yöntemlerden biri de ankettir (Çam ve Baysan-Arabacı, 2010). Çalışmada kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda detaylı olarak verilmiştir.

3.3.1 Erken Çocukluk Dönemi Öz düzenleme Becerileri Ölçeği

Çalışmada erken çocukluk dönemi çocukların öz düzenleme becerilerini belirlemek amacı ile Erol ve İvrendi (2019) tarafından geliştirilen “*Erken Çocukluk Dönemi Öz düzenleme Becerileri Ölçeği*” kullanılmıştır. Öğretmenlerin çocuklar adına doldurduğu ölçme aracı “Hiçbir zaman (1)”, “Nadiren (2)”, “Bazen (3)”, “Çoğunlukla (4)”, “Her zaman (5)” şeklinde beşli likert tipi bir ölçektir. Bu ölçek, 3 alt boyut ve toplam 22 ifadeden oluşmaktadır. Bu alt boyutlar engelleyici kontrol (8 ifade), dikkat (9 ifade) ve çalışma belleği (5 ifade) boyutlarından oluşmaktadır. Analizler toplam puan üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ölçekte yer alan bazı örnek maddeler “Birisinin yönlendirmesi olmadan başladığı bir işi tamamlamak için çaba gösterir” ve “Bir oyundan alacağı zevki kurallara uyulması gerektiğini bildiği için erteler (Dışarda oynama isteğini soğuk olduğu için erteler)” şeklindedir. Öz düzenleme becerileri ölçeği Cronbach alfa kat sayısı .98 ile oldukça güvenilir bir ölçektir. Ayrıca ölçeğin alt boyutları da .96 güvenilirlik kat sayısına sahiptir.

3.3.2 Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği

Çalışmada erken çocukluk dönemi çocukların liderlik gelişimlerini belirlemek amacı ile Duran ve Zembat (2019) tarafından geliştirilen “*Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği*” geliştirilmiştir. 48-66 aylık çocukların liderlik özelliklerini ölçmek için geliştirilen bu ölçek 48 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçme aracı “Hiçbir zaman (1)”, “Nadiren (2)”, “Bazen (3)”, “Çoğunlukla (4)”, “Her zaman (5)” şeklinde beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçek tek boyuttan oluşmaktadır ve çocuklar adına öğretmenleri cevaplamaktadır. 9, 16, 20, 24, 32, 34 ve 36

numaralı maddeler ters kodlanmıştır. Ölçekte yer alan bazı örnek maddeler “Okula gelmediği günlerde yokluğu hemen hissedilir.” ve “Tüm arkadaşları onunla oynamak ister.” şeklindedir. Erken çocukluk dönemi liderlik ölçeği yüzde 98’lik Cronbach alfa katsayısı ile oldukça güvenilir bir ölçektir. George ve Mallery (2019)’a göre ölçeklerin Cronbach alfa (α) güvenilirlik kat sayısının .70’in üzerinde olması güvenilirliği ve uygunluğu göstermektedir. Ölçekler ve alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ve 1 aralığındadır. Bu durum tüm boyutların normal dağılımdan anlamlı bir sapma göstermediği ve böylece parametrik analizlere tabi tutulabileceği şeklinde yorumlanabilir.

3.4. Verilerin Toplanması

Çalışmada verilerin toplanması sürecinde öncelikle araştırmanın yapılacağı İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nden (Tarih:28.12.2023/Sayı:E-71214596-604.02-93110792) ve Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan gerekli izinler alınmıştır. Gerekli izinlerin alınması ile birlikte Batman ilinde Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ve bağımsız Umut Anaokulu’nda öğrenim görmekte olan 4-5 yaş öğrenciler adına bu okulda görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri gönüllülük esasına dayalı olarak “Erken Çocukluk Dönemi Öz düzenleme Becerileri Ölçeği” ve “Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği” uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Belirlenen ölçekler üzerinden yapılan anketlerden elde edilen nicel verilere, SPSS 24.0 istatistiksel paket programı kullanılarak çeşitli analizler yapılmıştır. Öncelikli olarak tanımlayıcı istatistik analizi kapsamında her bir değişkenin ortalama, frekans, standart sapma gibi değerleri hesaplanmıştır. Eksik verilerin temizlenmesi ile toplamda analizde 101 adet veri kullanılmıştır. Toplam 22 ifadeden oluşan öz düzenleme ölçeği ile 48 ifadeden oluşan liderlik ölçeği Cronbach alfa katsayılarına göre alt boyutlara ayrılarak, öz düzenleme için 3 alt boyut, liderlik için ise tek boyut belirlenmiştir. Tüm boyutlardaki alfa değeri 0,70’ten büyük olduğu için sonuçlar oldukça güvenilirdir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanarak verilerin, normal dağılımdan anlamlı bir sapma gösterip göstermediği ve böylelikle de parametrik analizlerin kullanılıp kullanılmayacağı test edilmiştir. Elde edilen katsayılar -1 ve 1 aralığında olduğu için de tüm boyutların normal dağılımdan istatistiksel olarak anlamlı bir sapma göstermediği ve böylelikle parametrik testlerin kullanılabilmesi sonucuna varılmıştır. Bağlıların birbirleri ile arasındaki ilişkiyi anlamak için Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanarak korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizi bir nedensellik belirtmemekle

birlikte verilerin beraber azalıp azalmadığı konusunda bir ön bilgi sunmaktadır. -1 ile 1 arasında değişen korelasyon katsayısı -1'e yaklaştıkça negatif güçlü, 1'e yaklaştıkça pozitif güçlü doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. 0'a yakın değerler ise iki değişken arasında zayıf bir korelasyon olduğunu göstermektedir. Benzer sosyoekonomik sınıftan olan öğrenciler, sadece cinsiyet üzerinden karşılaştırılmıştır. Her bir bağlamda erkek ve kız öğrencilerin puanları bağımsız örneklem t-testi üzerinden analiz edilerek p değerleri hesaplanmıştır. Buradaki analizde p değeri 0,05'ten küçük olması halinde iki örneklem arasında anlamlı ve kabul edilebilir bir fark olduğu sonucu çıkarılmaktadır. Öz düzenleme becerilerinin liderlik üzerindeki etkisini ortaya koymak için çoklu doğrusal regresyon yöntemi kullanılmıştır. Her bir bağlam, ayrı ayrı değerlendirilerek liderlik için bir yordayıcı olup olmadığı test edilmiştir. Regresyon analizinde elde edilen $R^2 = 0,81$ değeri, regresyon modelinin liderlik değişkenindeki varyansın %81'ini açıkladığını göstermektedir. Bazı öz düzenleme bağlamları liderliğe daha çok etki ederken bazılarının etkisi sınırlı kalmaktadır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde, okul öncesi öğretmenleri tarafından öğrencileri için doldurulan liderlik ve öz düzenleme becerileri ölçeklerinin sonuçlarının analizine yer verilmektedir. Seçilen okul, Batman şehrinde sosyoekonomik olarak daha düşük seviyedeki bir bölgede yer almakta ve okuldaki öğrencilerin sosyoekonomik özellikleri büyük oranda benzerlik göstermektedir.

Elde edilen veriler öncelikle tanımlayıcı istatistik analizine tâbi tutularak elde edilen sonuçlar Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Ölçeklerin tanımlayıcı istatistikleri

Ölçek	N	Ort.	SS.	Çarp.	Bas.	α
Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	101	3.76	.91	.81	.04	.98
Engelleyici Kontrol	101	3.55	1.01	.66	-.17	.96
Dikkat	101	3.72	.94	-.87	.28	.96
Çalışma belleği	101	4.01	.96	-.83	-.08	.96
Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği	101	3.43	.82	-.53	-.53	.98

Tablo 4.1’de, anket sonuçlarında elde edilen gözlem sayısı, ortalama, standart sapma, çarpıklık, basıklık ve Cronbach alfa değerlerine yer verilmektedir. Buradaki analizler, 101 katılımcı öğrenciye ait liderlik ve öz düzenleme becerileri ölçeği verileri üzerinden yapılmaktadır.

Öz düzenleme ölçeği 3 alt boyut ve toplam 22 ifadeden oluşmaktadır. Bu alt boyutlar engelleyici kontrol (8 ifade), dikkat (9 ifade) ve çalışma belleği (5 ifade) boyutları olarak sınıflandırılabilir. Öz düzenleme becerileri ölçeği yüzde 98’lik Cronbach alfa katsayısı ile oldukça güvenilir bir ölçektir. Ayrıca ölçeğin alt boyutları da yüzde 96’lı güvenilirlik katsayısına sahiptir ve istatistiksel olarak oldukça güvenilirdir.

Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği toplam 48 ifadeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. 9, 16, 20, 24, 32, 34 ve 36 numaralı ifadeler ters kodlanmıştır. Ölçek yüzde 98’lik Cronbach alfa katsayısı ile oldukça güvenilir bir ölçektir. Ölçekler ve alt boyutlarının

çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ve 1 aralığındadır. Bu durum tüm boyutların normal dağılımdan anlamlı bir sapma göstermediği ve böylece parametrik analizlere tabi tutulabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.2. Korelasyon Tablosu

	Öz Düzenleme Becerileri	Engelleyici Kontrol	Dikkat	Çalışma belleği	Liderlik
Öz Düzenleme Becerileri	1				
Engelleyici Kontrol	.92**	1			
Dikkat	.96**	.82**	1		
Çalışma belleği	.93**	.75**	.88**	1	
Liderlik	.87**	.89**	.79**	.75**	1

*p <.05, **p <.01

Tablo 4.2’de belirlenen boyutlar arasındaki korelasyon değerleri gösterilmektedir. Öz düzenleme becerileri ölçeğinin alt boyutları olan engelleyici kontrol ($r = .92, p <.05$), dikkat ($r = .96, p <.05$) ve çalışma belleği ($r = .93, p <.05$) ile öz düzenleme becerileri arasında oldukça yüksek düzeyde ve pozitif yönlü korelasyonlar mevcuttur. Yani bu boyutlardaki düzeyler arttıkça öz düzenleme becerileri de artmaktadır.

Liderlik ile engelleyici kontrol ($r = .89, p <.05$), dikkat ($r = .79, p <.05$) ve çalışma belleği ($r = .75, p <.05$) arasında da yüksek ve pozitif yönlü korelasyonlar mevcuttur. Liderlik ile dikkat ve çalışma belleği arasındaki korelasyon ise diğer korelasyon sabitlerine göre daha düşüktür. Dolayısıyla bu değişkenlerin liderliğe etkilerinin daha tartışılabilir olduğu varsayımı yapılabilir. Fakat istatistiksel olarak test edilmeden net bir sonuca varmak mümkün olmayacaktır. Son olarak liderlik ve öz düzenleme becerileri arasında da yüksek ve pozitif bir korelasyon vardır. ($r = .87, p <.05$). Tüm korelasyon analizlerinde p değeri 0.05’ten düşük olduğu için %95 güven aralığında bu korelasyon sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz.

Seçilen örnekleme 52 adet kız, 49 adet erkek öğrenci bulunmaktadır. Literatürdeki birçok çalışma, liderlik ve öz düzenleme ile ilgili özelliklerin gelişiminin cinsiyete göre değişiklik gösterdiğini ifade etmektedir. Bu çalışmadan elde edilen veriler üzerinden bu durum test edilerek ortalama ve standart sapmaları her iki cinsiyet için Tablo 4.3’te verilmiştir. Bu ortalama ve sapmalara göre iki cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi değerleri üzerinden analiz edilerek Tablo 4.4’te sunulmuştur.

Tablo 4.3 Değişkenlerin cinsiyete göre ortalamaları

Bağlam	KIZ		ERKEK	
	Ort	SS.	Ort.	SS.
Öz Düzenleme Becerileri	4.02	0.75	3.64	0.97
Engelleyici Kontrol	3.81	0.82	3.28	1.09
Dikkat	4.05	0.79	3.37	0.97
Çalışma belleği	4.27	0.81	3.73	1.04
Liderlik	3.38	1.17	3.16	1.15

Ele alınan bağlamlarda, erkek ve kız öğrencilerin ortalama puanları değişiklik göstermektedir. Öz düzenleme becerilerine baktığımız kız öğrencilerin ortalaması 4.02 ve standart sapması 0.75 iken erkek öğrencilerin 3.64 ortalama ve 0.97 standart sapmaya sahip oldukları Tablo 4.3'te görülmektedir. Öz düzenlemenin alt bağlamlarından engelleyici kontrol için ise kız öğrencilerin ortalaması 3.81, erkek öğrencilerin ortalaması 3.28'den daha yüksektir. Dikkat başlığında da kız öğrenciler 4.05 ortalamaya sahipken erkek öğrencilerde ortalama 3,37 olarak ölçülmüştür. Çalışma belleğinde ise kız öğrencilerin ortalaması 4.27, erkek öğrencilerin ortalaması ise 3.73'tür. Tüm başlıklarda kız öğrencilerin ortalamasının daha yüksek ve standart sapmasının erkeklere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Fakat bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını incelemek gerekmektedir. Bu nedenle %95 güven aralığında bu ortalamalar arasındaki fark t-testi değerleri ile analiz edilmiştir. p değeri 0,05'ten küçük olması halinde ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı kabul edilebilir bir fark olduğu sonucuna varılabilir. Aksi halde bir fark olduğunu söyleyemeyiz.

Tablo 4.4 Değişkenlerin cinsiyete göre karşılaştırılması

Bağımsız Örneklem T-Test	T değeri	sd	p	Cohen d Etki Büyüklüğü
Öz Düzenleme Becerileri	3.41	99	.001	.68
Engelleyici Kontrol ^a	2.80	99	.006	.56
Dikkat ^a	3.90	99	.0001	.77
Çalışma belleği	2.88	99	.005	.57
Liderlik	1.66	99	.10	.33

^a bu değişkenler için cinsiyet gruplarının varyansı homojen değildir (Levene = 6.70, p <.05, Levene = 3.95, p <.05)

Tablo 4.4'te, değişkenlerin cinsiyete göre karşılaştırılması için bağımsız örneklem t-testi sonuçları sunulmuştur. Öz düzenleme becerileri, engelleyici kontrol, dikkat, çalışma belleği ve liderlik olmak üzere beş farklı değişken incelenmiştir. Öz düzenleme becerileri açısından, kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t(99) = 3.41, p < .05$). Kız öğrencilerin öz değerleme becerileri (ort = 4.02, ss = .75) erkek öğrencilerden (ort = 3.64, ss = .97) istatistiksel olarak anlamlı biçimde yüksektir. Engelleyici kontrol de kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı biçimde farklılaşmaktadır ($t(99) = 2.80, p < .05$). Kız öğrencilerin engelleyici kontrol ortalaması (ort = 3.81, ss = .82) erkek öğrencilerden (ort = 3.28, ss = 1.09) anlamlı biçimde yüksektir. Benzer şekilde dikkat bağlamında da kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı biçimde farklılık görülmektedir ($t(99) = 3.90, p < .05$). Kız öğrencilerin dikkati (ort = 4.05, ss = .79) erkek öğrencilerden (ort = 3.37, ss = .97) anlamlı biçimde yüksektir. Çalışma belleğinde de kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($t(99) = 2.88, p < .05$). Kız öğrencilerin çalışma belleği ortalaması (ort = 4.27, ss = .81) erkek öğrencilerden (ort = 3.73, ss = 1.04) anlamlı biçimde yüksektir. Öz düzenlemenin aksine liderlik ölçeğinden elde edilen verilere göre liderlik becerilerinde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık oluşmamaktadır ($t(99) = 1.66, p < .05$).

Liderlik ve öz düzenleme arasında korelasyon 0,87 olarak ölçümlenmiştir. Bu korelasyon üzerinden öz düzenleme becerilerinin, liderlik için bir yordayıcı olup olmadığı incelenmektedir. Regresyon analizi üzerinden yapılan analiz sonuçları Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5 Öz düzenleme becerilerinin liderlik üzerindeki etkisi

Bağımsız Değişken	β	SH	T	P	Std β	%95 Güven Aralığı	
						Alt sınır	Üst Sınır
Sabit	.57	.15	3.66	.0001			
Engelleyici Kontrol	.60	.06	9.42	.0001	.73	.57	.88
Dikkat	.04	.09	0.47	.64	.05	-.16	.26
Çalışma belleği	.14	.08	1.74	.08	.16	-.02	.35

Not: Bağımlı değişken liderlik.

Öz düzenleme becerileri ölçeğinin boyutlarının liderlik üzerindeki etkisini ortaya koymak için çoklu doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Bağımsız değişkenler

olarak öz düzenleme becerileri, engelleyici kontrol, dikkat ve çalışma belleği kullanılmıştır. Bağımlı değişken ise liderliktir. Yapılan analizde p değeri 0.05'ten küçük olduğu için istatistiki olarak elde edilen sonuçlar anlamlıdır, $F(3, 97) = 139, p = .0001 < .05$. Bağımsız değişkenler bağımlı değişkendeki varyansın yüzde 81'ini açıklamaktadır ($R^2 = .81$). Modelde otokorelasyon yoktur (Durbin-Watson=1.95). Modelde çoklu bağlantısallık problemi mevcut değildir ($VIF_{\text{engelleyici_kontrol}} = 3.08, VIF_{\text{dikkat}} = 5.85, VIF_{\text{çalışma_belleği}} = 4.47$). Engelleyici kontrolün ($\beta = .60, p < .05$) liderlik üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi vardır. Fakat p değerleri 0.05'ten büyük olduğu için dikkat ($\beta = .04, p > .05$) ve çalışma belleği ($\beta = .14, p > .05$) değişkenlerinin liderlik üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi yoktur.

Bu sonuçlar, liderlik becerilerinin öz düzenleme ve engelleyici kontrol ile güçlü bir ilişkisi olduğunu ve bu becerilerin liderlik performansını artırmada önemli olduğunu göstermektedir. Ancak, dikkat ve çalışma belleğinin liderlik performansı üzerindeki etkileri belirsiz veya daha zayıf olabilir. Bir başka deyişle, öz düzenleme alt başlıklarından engelleyici kontrol, liderlik için bir yordayıcı olarak kullanılabilirken dikkat ve çalışma belleği alt başlıklarının liderlik üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığı için birer yordayıcı olarak kullanılamamaktadır.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma verilerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular, bu bölümde yorumlanarak bunların literatür ile karşılaştırılması yapılmıştır. Ayrıca sonuç ve önerilerde bu çalışmanın önemli noktaları özetlenerek çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Tartışma

Okul Öncesi Öğrencilerinde Öz Düzenleme Becerileri Ölçeğinden Elde Edilen Verilerin Cinsiyete Göre Anlamli Bir Şekilde Farklılaşma Durumuna İlişkin Yorumlar

Öz düzenleme becerilerinin cinsiyet ile ilişkisi elde edilen bulgularda incelenmiştir. Buna göre verilerin analizinde kız ve erkek öğrenciler arasında öz düzenleme becerileri açısından anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür.

Öz düzenleme becerileri, okul öncesi çocuklarda bireysel ihtiyaçların giderilmesi için oldukça önemli becerilerdir ve pek çok farklı parametreyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle pek çok çalışma öz düzenleme becerilerinin, dil becerileri, benlik algısı, yaş, cinsiyet, okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi, ebeveyn tutumu, oyun becerileri, ebeveyn eğitim durumu ve maddi durum gibi birçok faktörle ilişkisini incelemişlerdir. Cinsiyet açısından farklılığın ele alındığı araştırmalarda öz düzenleme becerilerinin cinsiyete göre anlamlı şekilde değiştiğini ortaya koyulmuştur. Beklendiği üzere Karakurt (2019), yaş arttıkça öz düzenleme becerilerinin arttığını belirtmektedir. Eldeki verilerde öğrencilerin yaş grubu aynı olduğu için doğrudan cinsiyet ile ilgili çalışmalar dikkate alınmıştır. Tuzcuoğlu vd. (2019), Saraç vd. (2021), Aksoy ve Yaralı (2017), Arslan vd. (2021) ve Becker vd. (2014) öz düzenleme becerilerinde tüm alt boyutlarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek beceriler elde ettiğini ifade etmektedirler. Öztapak ve Özyürek (2018) ise kız çocuklarının özellikle dürtü ve dikkat alt boyutlarında erkeklere göre daha yüksek bir seviyede öz düzenleme becerilerine sahip olduğunu belirtmektedir. Bu alandaki sonuçlar, araştırmamızda elde ettiğimiz bulgularla paralellik göstermektedir. Kız çocuklarının öz düzenleme becerilerinde erkeklere göre daha üstün olmalarının sebebi, aynı yaş grubundaki kız çocuklarının erkeklere göre daha erken bir gelişim göstermeleridir.

Okul Öncesi Öğrencilerinde Liderlik Ölçeğinden Elde Edilen Verilerin Cinsiyete Göre Anlamli Bir Şekilde Farklılaşma Durumuna İlişkin Yorumlar

Liderlik ölçeğinden elde edilen bulgular neticesinde liderlik özelliklerinin cinsiyet ile anlamli bir farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir.

Liderlik, genellikle yetişkinlerle ilişkilendirilse de çocuklar için de sosyal etkileşimin temelini oluşturan ve son derece önemli bir sosyal davranıştır. (Kunduracı ve Tozduman, 2022). Çocukların, akranlarıyla iş birliği kurma, iletişim, problem çözme ve grup içerisinde öne çıkma özellikleri liderlik becerileri ile gelişmektedir. Bu dönemdeki çocuklarda liderliğe etki eden temel faktörler ebeveyn etkisi, akran ilişkileri, öğretmen-öğrenci ilişkisi ve genel sınıf ortamı olarak özetlenebilmektedir (Kitano ve Tafoya, 1983). Liderlik, farklı açılardan ele alınmasına karşın cinsiyet ile ilişkisi bakımından bulunan çalışma sayısı oldukça azdır. Duran ve Zembat (2020), Pekrun vd. (2015) ve Kunduracı ve Tozduman (2022), liderlik özelliklerinin cinsiyet ile anlamli şekilde farklılaştığı ortaya koymaktadır. Pekrun vd. (2015) bunun olası sebebi olarak kız öğrencilerin daha fazla prososyal davranışlar sergilemesi olduğunu düşünmektedir. Yani kız öğrenciler, başkalarına yardım etme, paylaşma ve diğerleriyle iş birliği gibi daha olumlu sosyal davranışlar gösterdiği için liderlik becerileri daha yüksek olmaktadır. Fakat bu çalışmadan elde edilen bulgular, liderliğin cinsiyet ile farklılaşmadığını ortaya koyarak bu varsayımın geçersiz olabileceği sonucu doğurmaktadır. Bu çalışmada ele alınan bölgenin sosyoekonomik olarak daha zayıf bir yer olması da böyle bir sonucu meydana getirmiş olabilir. Gelecek dönem çalışmalarında farklı yaş grupları ve farklı bölgelerde liderlik ve cinsiyet ilişkisi incelenirse daha kapsamlı bir yorum getirilebilir.

Okul Öncesi Öğrencilerinde Liderlik ve Öz Düzenleme Becerileri Arasında Anlamli Bir İlişki Olup Olmadığına Dair Yorumlar

Öz düzenleme becerileri ile liderlik arasındaki ilişki incelendiğinde öz düzenleme ve alt boyutlarıyla liderlik arasında pozitif bir korelasyon olduğunu görülmüştür. Özellikle öz düzenleme becerileri ve engelleyici kontrol boyutu ile liderlik arasında daha yüksek bir korelasyon olduğu görülmektedir. Çoklu doğrusal regresyon analizi yapıldığında ise engelleyici kontrolün liderlik özellikleri için bir yordayıcı olarak kullanılabileceği fakat dikkat ve çalışma belleği boyutlarının birer yordayıcı olarak kullanılamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Liderlik ile öz düzenleme arasındaki ilişkiyi inceleyen çok fazla çalışma mevcut değildir. Bu alandaki çalışmalardan biri olan Algozzie vd. (2008), öz düzenleme becerileri yüksek öğrencilerin sınıf ortamında liderlik davranışı sergileme potansiyellerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde, Kim vd. (2015) ve Kunduracı ve Tozduman (2022) bağımsız şekilde öz düzenleme becerilerine sahip öğrencilerin liderlik becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır. Elde edilen bulgular, bu çalışmalarla kısmen uyumlu olsa da özellikle öz düzenlemenin alt boyutlarından olan dikkat ve çalışma belleği boyutlarının liderlik üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığı sonucu elde edilmiştir. Bu nedenle, öz düzenleme ile liderlik arasındaki ilişkinin daha ayrıntılı ve alt boyutlar üzerinden incelenmesi gerekmektedir. Ancak, engelleyici kontrolün liderliğe anlamlı şekilde etki ettiği görülmüştür, bu da öz düzenleme ile liderlik arasında pozitif bir ilişki olduğunu iddia eden çalışmalarla paralellik göstermektedir.

5.2. Sonuç

Çalışmanın bu bölümünde araştırma bulgularına dayalı ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Bu araştırma okul öncesi çocuklarda öz düzenleme becerileri ile liderlik gelişimlerinin incelenmesi amacıyla 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Batman il merkezinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Umut Anaokulu'nda öğrenim görmekte olan 101 çocuk ve onların öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıda belirtilmiştir;

- ❖ Okul öncesi çocukların öz düzenleme beceri düzeylerine ait puan ortalamalarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- ❖ Okul öncesi çocukların liderlik gelişim düzeylerine ait puan ortalamalarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- ❖ Okul öncesi çocukların öz düzenleme beceri düzeylerine ait alt boyutlarında olan engelleyici kontrol boyutu puanları ile liderlik gelişim düzeylerine ait puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- ❖ Öz düzenleme becerilerinin alt boyutlarından olan dikkat ve çalışma belleği boyutları ile liderlik gelişim düzeylerine ait puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

- ❖ Öz düzenleme becerilerinin cinsiyete göre değişmesi nedeniyle cinsiyete göre ayrılmış eğitim programları ile her öğrenciye aynı eğitim yerine daha özelleştirilmiş bir eğitim sağlanabilir. Özellikle erkeklerin, öz düzenleme becerilerini geliştirmeye yönelik programlar geliştirilebilir.
- ❖ Çocuklarda liderlik becerilerinin daha da geliştirilmesi için öz düzenleme alt boyutlarından olan engelleyici kontrol kapsamındaki faaliyetlere önem verilmesi faydalı olacaktır. Bu boyut ile liderlik arasında pozitif ve güçlü bir ilişki vardır.
- ❖ Cinsiyetin liderliğe etkisini daha detaylı araştırmak için benzer çalışmaların farklı sosyoekonomik bölgelerde ve farklı demografik özellikteki çocuklara uygulanması önerilmektedir. Bu alandaki gelecek çalışmalar bu noktaya odaklanabilir.

KAYNAKLAR

- Abdigapbarova, U. M., Ibrayeva, K. E., Baikulova, A. M., Ibrayeva, M. K., Shalabayeva, L. I., & Zhundybayeva, T. N. (2016). Communication through dialogue between preschool children with leadership skills. *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 11(5), 1343-1350.
- Adagideli, F. H. (2018). Okul öncesi çocuklarının ilkokula hazır bulunuşluklarının yordayıcısı olarak öz-düzenleme becerilerinin incelenmesi.
- Aksoy, A. B., & Yaralı, K. T. (2017). Çocukların öz düzenleme becerileri ile oyun becerilerinin cinsiyete göre incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 442-455.
- Akyol, n. A., Doğan, s. A., & Durmuşoğlu, m. (2021). Okul öncesi eğitimde öğretmenin iletişim becerilerinin önemi: aile katılımı, iş birliği ve öğretmen-çocuk ilişkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 887-899.
- Al Jadidi, N. A. A. (2024). Revealing the leadership identity of kindergarten children through role-playing activities. *Journal of Southwest Jiaotong University*, 59(1).
- Alacapınar, F., & Sönmez, V. (2019). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (7th ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Algozzine, B., Odom, S. L., & McDougall, D. (2008). Self-care skills and leadership in young children. *Journal of Early Intervention*, 30(3), 216-232.
- Arslan, Ö., Çavunt, F., Çoban, A., Dinç, E., Erkoç, A., Karan, S. Ş., ... & Yavuz, E. A. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin incelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 5(2), 180-199.
- Ataman, S. (2019). Üstün zekâlı olan ve olmayan çocukların liderlik potansiyelinin incelenmesi (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Atmaca, R. N., Akduman, G. G., & Sarıbaş, M. Ş. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin bazı demografik özelliklere göre incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(2), 157-173.
- Aktan, S. (2012). Öğrencilerin akademik başarısı, öz düzenleme becerisi, motivasyonu ve öğretmenlerinin öğretim stilleri arasındaki ilişki.
- Akdoğan, D., Velipaşaoğlu, S., & Musal, B. (2016). Özdüzenlemeli öğrenme. *Pamukkale Medical Journal*, 9(3), 254.
- Aubrey, C., Godfrey, R. ve Harris, A. (2013). Nasıl idare ediyorlar? Erken çocukluk liderliği üzerine bir araştırma. *Eğitim Yönetimi Yönetimi ve Liderlik*, 41 (1), 5-29.
- Aylin, S. A. R. I., & AKINOĞLU, O. (2009). Öz-düzenlemeli öğrenme: Modeller ve uygulamalar. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29(29), 139-154.

- Aydın, F. ve Ulutaş, İ. (2017). Okul öncesi çocuklarda öz düzenleme becerilerinin gelişimi. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 36-45.
- Becker, D. R., McClelland, M. M., Loprinzi, P., & Trost, S. G. (2014). Physical activity, self-regulation, and early academic achievement in preschool children. *Early Education & Development*, 25(1), 56-70.
- Börekci, C. (2018). Proje tabanlı öğrenme ile öğrenenlerin öz düzenleme ve üstbiliş becerilerinin desteklenmesi.
- Cansoy, R., Türkoğlu, M. E., & Parlar, H. (2016). Liderlik özellikleri: Bir ölçek geliştirme çalışması ve öğrencilere yönelik bir araştırma. *Milli eğitim dergisi*, 45(212), 139-159.
- Chen, J. J. (2023). Leadership at play in preschool children: a systematic synthesis of nearly nine decades of research. *Early Education and Development*, 34(1), 1-26.
- Cordova Jr, N., Kilag, OK, Andrin, G., Groenewald, E. ve Abella, J. (2024). Erken Çocuklukta Okuryazarlığın Teşvik Edilmesi: Liderlik Uygulamaları ve Uzun Vadeli Eğitimsel Etkisi. *Excellencia: Uluslararası Çok Disiplinli Eğitim Dergisi* (2994-9521), 2 (1), 79-89.
- Çam, M. O., & Baysan-Arabacı, L. (2010). Tutum Ölçeği Hazırlamada Nitel ve Nicel Adımlar. *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 2, 59-72.
- Çetin, M., & Çetin, G. (2021). 21. yüzyıl becerileri açısından MEB okul öncesi eğitim programına eleştirel bir bakış. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 235-255.
- Demir, M. K., & Budak, H. (2016). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin öz düzenleme, motivasyon, biliş üstü becerileri ile matematik dersi başarılarının arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 30-41.
- Demirel, E. T. (2018). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. In Ş. Aslan (Ed.), *Angewandte Chemie International Edition*, 6(11), 951-952. Konya.
- Denli, B. (2022). Yaratıcı Çocuk Özellikleri Ölçeği'nin geçerlik-güvenirlik çalışması ve 48-72 aylık çocukların yaratıcı özellikleri ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Dirlik, H. (2022). Okul öncesi eğitim dönemi çocuklarının erken liderlik özellikleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Doğan, İ. (2023). Çocukların Liderlik Becerileri ile Duygu Düzenleme Becerilerinin Gelişimi.
- Duran, A. ve Zembat, R. (2019). Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik. 5.Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi. Bandırma Üniversitesi, Bandırma (11-14 Temmuz 2019). Bildiri Kitabı, 287-306.
- Duran, A., Zembat, R. (2020). Okul öncesi Dönem Çocuklarının Liderlik özellikleri ile Dil Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *eccd*, 3(4), 424-443. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202043216>

- Eker, C. (2014). Öz-Düzenlemeli Öğrenme Modellerine Karşılaştırmalı Bir Bakış. *Electronic Turkish Studies*, 9(8).
- Eroğlu, Ö., & Şimşek, H. A. (2021). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitime Eleştirel Pedagojik Yaklaşım. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 387-397.
- Erol, A. ve İvrendi, A . (2018). 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi (Anne Formu). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 178-195.
- Ezmeci, F. (2019). Okul Öncesi Öz-Düzenleme Programının Çocukların Özdüzenleme, Problem Davranış ve Sosyal Becerilerine Etkisi.
- Fiese, B. H., Tomcho, T. J., Douglas, M., Josephs, K., Poltrock, S., & Baker, T. (2002). A review of 50 years of research on naturally occurring family routines and rituals: Cause for celebration? *Journal of Family Psychology*, 16(4), 381–390.
- George, D., & Mallery, P. (2019). *IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.
- Gezen, E. (2022). Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcı Drama ile Öğrenmenin Önemi. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 490-500.
- Gözde, U. R. A. L., Akduman, G. G., & Sarıbaş, M. Ş. (2020). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (83), 323-342.
- Gurbetoğlu, A. (2018). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Retrieved January 15, 2022, from <http://www.agurbetoglu.com/files/3- ARASTIRMA SURECI.pdf>
- Gül, E. D. (2008). Meşrutiyet’ten günümüze okul öncesi eğitim. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 269-278.
- Gün, G. G. (2023). 48-66 Aylık Çocukların Zorbalık Davranışları ile Liderlik Özellikleri ve Rekabet Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Master's thesis, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Gündüz, H. B., & Duran, A. (2016). Okul Öncesinde Liderlik Eğitimi: Geleceğin Liderleri Eğitim Programının Etkililiği. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(1).
- Güngör, S. (2023). Dil Gelişimi. *AK Namlı içinde, Eğitimin Kavramsal Temelleri*, 133-140.
- Harter, S. (2006). The development of self-representations. In S. R. Yussen (Ed.), *Child development: An introduction* (pp. 231–270). Boston: Allyn & Bacon.
- Hunt, T., & Fedynich, L. (2019). Leadership: Past, present, and future: An evolution of an idea. *Journal of Arts and Humanities*, 8(2), 22-26.
- İnan, H. Z. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Okul Öncesi Eğitimin Yeniden Yapılandırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 831-849.

- İvrendi, A., & Erol, A. (2018). 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi (Öğretmen Formu). Uluslararası Temel Eğitim Kongresi (Utek) 1.
- Karakurt, Ç. (2019). Okul öncesi eğitime devam eden 48-72 aylık çocukların öz düzenleme becerileri ile dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi (24. bs.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasar, N. (2018). Bilimsel araştırma yöntemi (Otuz üçüncü basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kim, Y., La Paro, K., & Pomerantz, E. (2015). The role of self-care skills in preschoolers' leadership. *Early Education and Development*, 26(5), 724–743.
- Kitano, M. K., & Tafoya, N. (1983). Preschool leadership: A review and critique. *Journal for the Education of the Gifted*, 5(2), 78-89.
- Komives, S. R., Dugan, J. P., Owen, J. E., Slack, C., & Wagner, W. (2011). The handbook for student leadership development. John Wiley & Sons.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2013). The five practices of exemplary leadership: How ordinary people make extraordinary things happen.
- Kunduracı, H. K. Ö., & Tozduman, K. Y. (2022). Examination of Preschool Children's Self-Regulation, Emotion Expressiveness and Leadership Skills. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 294-306.
- La Paro, K. M., & Pomerantz, E. M. (2008). Preschool children's leadership in the classroom. *Early Education and Development*, 19(5), 751–777.
- Landau, E., Weisler, K. (1991). Tracing leadership in gifted children. *Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 125(6), 681-688
- Leyla, U. L. U. S., & Çetin, M. (2022). Türkiye’de okul öncesi eğitim politikaları ve yeni politika önerileri. *Liberal Düşünce Dergisi*, (107), 129-165.
- Luo, W., He, H., & Li, H. (2024). Chinese model of digital leadership in early childhood settings: A grounded theory study. *Early Education and Development*, 35(1), 42-56.
- Maxwell, J. C. (1993). Developing the leader within you. Harper Collins.
- McClelland, M., Geldhof, J., Morrison, F., Gestsdóttir, S., Cameron, C., Bowers, E., ... & Grammer, J. (2018). Self-regulation. *Handbook of life course health development*, 275-298.
- Ogurlu, Ü., & Emir, S. (2013). Development of Leadership Skills Scale for Students. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5(3).
- Özbay, M., & Daşöz, T. (2016). Öz Düzenlemeye Dayalı Öğrenme ve Yazma Eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (56), 1441-1458.

- Özbey, S. (2019). Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Motivasyon Ve Öz Düzenleme Becerileri Üzerine Bir İnceleme. *The Journal of Academic Social Science*, 65(65), 26-47.
- Öztabak, M., & Özyürek, A. (2018). Okul Öncesi Çocuklarda Öz Düzenleme Becerileri ile Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(5), 385-395. doi: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v7i5.1544>
- Parten, M. (1933). Leadership among preschool children. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 27(4),430-440.
- Pekrun, R., Elliot, A. J. ve Maier, M. A. (2009). Okul öncesi çocuklarda başarı duyguları ve liderliğin ortaya çıkışı. *Eğitim Psikolojisi Dergisi*, 101(4), 858–871.
- Pelco, LE ve Reed-Victor, E. (2007). Öz düzenleme ve öğrenmeyle ilgili sosyal beceriler: İlkokul öğrencileri için müdahale fikirleri. *Okul Başarısızlığının Önlenmesi: Çocuklar ve Gençler için Alternatif Eğitim* , 51 (3), 36-42.
- Pintrich, P.R. (2000). The roal of goal orientation in self-regulated learning. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich ve M. Zeidner (Eds.), *Handbook of Self-Regulation: Theory, Research and Applications* (ss. 452–502) İçinde, San Diego, CA: Academic Pres.
- Polat, Ö., Ayaz, C. Ö. (2021). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Liderlik Becerilerinin Yordayıcısı Olarak Ebeveynlerinin Bilinçli Farkındalık Düzeyleri. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 113-128. <https://doi.org/10.47770/ukmead.982016>
- Rademacher, A. (2022). The longitudinal influence of self-regulation on school performance and behavior problems from preschool to elementary school. *Journal of research in childhood education*, 36(1), 112-125.
- Samar, Y., & Demiriz, S. (2024). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerileri ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(21), 36-57.
- Saraç, S., Abanoz, T., & Ogelman, H. G. (2021). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 2(3), 1-11.
- Sarı, Aylin., & Akınoğlu, O. (2009). Öz-düzenlemeli öğrenme: Modeller ve uygulamalar. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29(29), 139-154.
- Schunk, D. H. (1994). Self-regulation of self-efficacy and attributions in academic settings, D. Schunk, BJ Zimmerman.(Der.). *Self-Regulation of Learning and Performance*.
- Schunk, D., Berger, E. M., Hermes, H., Winkel, K., & Fehr, E. (2022). Teaching self-regulation. *Nature human behaviour*, 6(12), 1680-1690.

- Solmaz, H. (2017). Okul öncesi çocuklarının liderlik becerilerinin geliştirilmesi konusunda deneysel bir çalışma: şimdinin küçükleri, geleceğin büyük liderleri (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Sorcher, M., & Brant, J. (2002). Are you picking the right leaders. *Harvard Business Review*, 80, 78-85
- Stogdill, R. M. (1950). Leadership, membership and organization. *Psychological bulletin*, 47(1), 1.
- Tuzcuoğlu, N., Azkeskin, K. E., Küsmüs, G. İ., & Cengiz, Ö. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile benlik algıları arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 607-623.
- Uyar, A., & Karafil, B. (2024). 2013 Okul Öncesi Eğitim Programına İlişkin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 295-325.
- Uykan, E., & AKKAYNAK, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6(3), 1620-1644.
- Wang, X. ve Liang, Y. (2016). Çin'deki okul öncesi çocuklar arasında benlik saygısı ve liderlik arasındaki ilişki. *Erken Çocukluk Eğitimi Dergisi*, 44(4), 367-372.
- Winne, P.H. (1995). Inherent details in self-regulated learning. *Educational Psychologist*, 30, 173-187.
- Winne, P. H. (1996). A metacognitive view of individual differences in self-regulated learning. *Learning and Individual Differences*, 8 (4), 327- 353.
- Van Seters, D. A., & Field, R. H. (1990). The evolution of leadership theory. *Journal of organizational change management*, 3(3), 29-45.
- Vitiello, VE, Nguyen, T., Ruzek, E., Pianta, RC ve Whittaker, JV (2022). Anaokulu Öncesi ve Anaokulu sınıf deneyimleri arasındaki farklar: Anaokuluna geçişte çocukların sosyal-duygusal becerilerini ve öz düzenlemelerini öngörüyorlar mı? *Erken Çocukluk Araştırması Üç Aylık Bülteni* , 59 , 287-299.
- Yaralı, K. T., & Aytar, F. A. G. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının davranışlarının öz düzenleme becerileri yönünden incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 856-870.
- Yeşil, A. (2016). Liderlik ve motivasyon teorilerine yönelik kavramsal bir inceleme. *Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 158-180.
- Yürek, E. (2021). Okul öncesi eğitimde uzaktan eğitimin uygulanabilirliğine yönelik okul öncesi öğretmenlerinin ve alandaki akademisyenlerin görüşlerinin incelenmesi (Master's thesis, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 82-91.

EKLER

Tez hazırlama kılavuzunda verilen açıklamaları dikkate alarak yazınız.

.....

